БУТУН ДУН'Е ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ҚИЗИЛ ЎЗБЕКИСТОН

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТ (большевик)ЛАР ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ, ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ ВА ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

№ 227 (7674)
27 СЕНТЯБРЬ ЧОРШАНБА 1950 ЙИЛ
БАҲОСИ 20 ТИЙИН.

Б У Г У Н Г И С О Н Д А:

Октябрьолди мусобақасини кучайтириб, пахта териш ва тайёрлашда илғорларга тенглашингиз! (1-нчи бет).
СТАЛИН ЗАМОНАСИНИНГ БУЮҚ ИНШООТЛАРИ: **В. Пославский.** — Буюк гидротехник қурилишлар (2-нчи бет).
Ғафур Ғулом. — Сталиннинг буюк иродаси блан (3-нчи бет).
Англия Коммунистлар партиясининг 30 йиллиги (4-нчи бет).
Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеясининг бешинчи сессияси (4-нчи бет).
Пекинда ишлабчиқариш а'лочилари ва Халқозодлик армияси қаҳрамонларининг слёти очилди (4-нчи бет).
Хитой Марказий халқ ҳукуматининг нотаси (4-нчи бет).
Қуриядаги воқиалар (4-нчи бет).

Коммунизм даврининг гигантлари

Ўртоқ Сталин **«Яхши ва қувноқ турмуш кечиришнинг мумкин бўлиши учун сиёсий озодлик саодатини моддий саодат блан тўлдирмоқ керак»**, деган эди. Мамлакатимизда социализм ғалаба қилгач, кўп миллатли совет халқлари сиёсий озодлик блан бирқаторда моддий саодатга, давлатли ва маданий турмуш кечириш имкониятига ҳам эга бўлдилар. Доно йўлбошчимиз ўртоқ Сталин совет халқини социализмдан коммунизмга — энг яхши ҳаёт, энг юқори моддий ва маданий саодатга олиб бораётир.

Большевиклар партияси ва совет давлати ўртоқ Сталиннинг мамлакатимизда коммунизм жамияти ғалабасини та'мин этадиган буюк плани асосида коммунизм жамиятининг иқтисодий ва техника базасини яратмоқда.

Кейинги кунларда Совет ҳукумати мамлакатимиз қиёфасини ўзгартирадиган, табиатни халқ манфаати учун унумлироқ ишлашга мажбур этадиган, мамлакатда иқтисодий мўл-кўлчиликни та'минлайдиган бирнеча тарихий қарорлар қабул қилди. СССР Министрлар Советининг Қарорлари блан Волга дар'ёсида Куйбишев ва Сталинград гидроэлектростанциялари, Ўрта Осиёда Бош Туркман канали, Днепрда Каховка гидроэлектростанцияси, Жанубий Украина ва Шимолий Қрим каналлари қурилаётир.

Коммунизм жамиятининг иқтисодий ва техника базасини тайёрлаш учун хизмат қиладиган бу гигантлар қисқа муддат ичида ишга тушиши блан поёнсиз кенг ўлкаларнинг қиёфасини ўзгартириб юборади. Волга ва Днепр соҳили районлари, Москва шаҳри, Москва области ва мамлакатимизнинг марказий саноат районлари электр қуввати блан мўл-кўл та'минланади, темир йўл транспорти электрлашади, қишлоқ хўжалик ишлари ҳам электрлаштирилади. Бу гигантлар бутун мамлакатни электрлаштириш йўлида катта хизмат қилади. Натижада, чўллар гулистон бўлади. Большевикларнинг иродаси блан СССРнинг физика харитаси ҳам ўзгаради. Кечагина «қурғоқ ер», «қумлоқ саҳро» ва «чўл-биёбон» деб аталган жойлар Сталин замонасининг ҳаётбахш водиси деб тарихга ёзилади.

Коммунизмнинг бу гигант қурилишлари ленинча-сталинча миллий сиёсат тантанасининг янги намунасидир. Ленинча-сталинча миллий сиёсат натижасида илгариги қолоқ миллатлар ўз давлатларига эга бўлдилар ва улар социалистик миллатга айландилар. Совет ҳокимияти йилларида саноат, қишлоқ хўжалиги ва маданият мисли кўрилмаган даражада ўсди. Биргина Ўзбекистонни олганда, совет ҳокимияти даврида суғориладиган ерларнинг майдони ўн марта кўпайди. Ўзбекистонда ирригация ишлари учун совет давлати оз вақт ичида революциядан илгариги 60 йилги харажатдан ҳам кўп маблағ сарфлади. Ҳозир Совет ҳукуматининг қарори блан Бош Туркман канали қурилмоқда. Волга, Днепр ва Туркманистондаги буюк қурилишлар натижасида халқ хўжалиги йилига қарийб 20 миллиарддан ортиқ киловатт-соат электр қуввати олади. 25 миллион гектардан ортиқ ер суғорилади. Бу қурилишлар социалистик миллий республикаларнинг қиёфасини янада ўзгартириб юборади ва мамлакатимизнинг қудратини янада мустаҳкамлаш, унинг экономикасини ва маданиятини юксалтириш, халқнинг моддий фаровонлигини ошириш ишига қўшиладиган янги катта ҳисса бўлади.

Ҳечқандай капиталистик мамлакат бундай ғоят катта ишларни қилган эмас, қилмайди ва қилишга қодир ҳам эмас! Капиталистлар бундай иншоотларни қуриш уёқда турсин, халқлар меҳнати блан қурилган сув системаларини ҳам эгаллаб олиб, уни халқни эзиш ва эксплоатация қилиш қуролига айлантирмоқда.

Кишилик жамиятининг диалектик тараққиёт қонунлари блан ўлимга маҳкум қилинган ўткинчи капитализм дун'ёси ўз ўлимини бироз бўлса ҳам кечиктириш учун сўнгги кучларини тўпламоқда, жон-жаҳди блан янги урушга тайёрланмоқда, халқни талаб, қашшоқлаштириб, халқ бойликларини замбарак стволларига ва бомбардимончи аэропланлар қанотига жойламоқда. Ана шундай бир вақтда Совет ҳукумати халқ фаровонлигини янада яхшилаш учун буюк иншоотлар қураётир.

Шунинг учун ҳам тараққийпарвар кишилик дун'ёси СССРни табрикламоқда. Шунинг учун ҳам совет халқлари СССР Министрлар Советининг бу Қарорларини зўр қувонч ва катта кўтаринки руҳ блан кутиб олмоқдалар. Совет кишилари мамлакатимизда шу қадар оламшумул ишлар амалга оширилаётгани учун коммунизмнинг улуғ ме'мори ўртоқ Сталинга, большевиклар партияси ва Совет ҳукуматига яна бир марта ўз миннатдорчиликларини изҳор қилмоқдалар.

Большевиклар партияси, Совет ҳукумати ва шахсан ўртоқ Сталиннинг Совет мамлакати қудратини янада ошириш, совет халқларининг моддий саодати ва маданий ҳаётини янада яхшилаш ҳақида қилаётган ғамхўрлиги совет кишиларини янада ғайратлантирмоқда.

Мамлакатимизнинг саноат корхоналарида ва пахта далаларида ишчи ва колхозчилар қўшимча мажбуриятлар олиб, мамлакатимизда Куйбишев ва Сталинград ГЭСлари, Бош Туркман канали ва Днепр иншоотлари каби буюк гигантлар, яна кўплаб қурилишлар пайдо бўлсин учун меҳнат унумини оширмоқдалар.

Мамлакатимизнинг барча халқлари блан бирқаторда, Ўзбекистон меҳнаткашлари ҳам, Совет ҳукуматининг бу тарихий Қарорларидан илҳомланиб, саноатда йиллик ишлабчиқариш плани ҳамда давлатга йиллик пахта топшириш планини 7 ноябрьгача бажариш учун социалистик мусобақа асосида фидокорона меҳнат қилмоқдалар.

Қарши темир йўл узелининг инструктор-машинисти ўртоқ Погорянский ишчиларнинг митингида ҳамманинг қувончини ва фикр-зикрини баён қилиб, бундай деди:

— Иттифоқ ҳукуматининг янги Қарори коммунизм учун олиб бораётган курашимиз тарихига олтин ҳарфлар блан ёзилади. Бу Қарорлар халқимиз ҳаётини янада қувончли ва бахтли қилишга қаратилгандир. Биз, темирйўлчилар, бутун совет халқи блан бирга, сталинча қурилишларнинг улуғвор программасини тезроқ амалга ошириш учун тинмай меҳнат қиламиз.

Янгийўл районидаги Ленин номли колхознинг а'зоси моҳир теримчи Ойбиби Ғаниева Ўзбекистон пахтакорларининг қувончини қуйидаги сўзлар блан баён қилди:

— Биз, совет кишилари, бахтли замонда яшамоқдамиз. Бизнинг кўз олдимизда Ўрта Осиё даштларининг қиёфаси ўзгармоқда. Биз табиатни халқ манфаатларига хизмат қилишга мажбур этадиган янги қурилишлар тўғрисидаги хушхабарларни эшитгач, куч-қувватни аямай, янада яхшироқ меҳнат қилгумиз келаяпти. Мен ҳукуматимизнинг бу қарорларига жавобан, ҳар куни 250 килограммдан пахта тераяпман. Иш унумини янада ошириб, мавсум охиригача 15 тонна пахта теришга сўз бераман. Биз ҳукуматимизнинг бу тарихий Қарорларини пахта тайёрлаш йиллик планини 7 ноябрьгача ошириб бажариш блан нишонлаймиз.

Ойбиби Ғаниеванинг чин юракдан айтган бу сўзларини совет Ўзбекистонининг барча меҳнаткашлари такрорламоқдалар ва бунга ўз постларида унумли ишлаш блан жавоб бермоқдалар.

Волга, Днепр ва Туркманистондаги коммунизм гигантларини бутун мамлакат қуради. Бу қурилишлар халқлар дўстлиги ва Совет ватанпарварлиги қудратининг катта намойишига айланади.

Бу умумхалқ қурилишларида, шу жумладан Бош Туркман канали қурилишида ўзбек халқи ҳам актив иштирок этади. Республика партия ва совет ташкилотлари қурилишга тайёрлик ишларини ташкил қилишда, қурилишларнинг буюртмаларини ўз вақтида бажариб, жойларга юборишда ва меҳнаткашлар оммасини бу улуғ ҳамда шарафли ишга сафарбар этишда бошчилик қилишлари керак.

Руминия деҳқонларининг делегацияси Ўзбекистонда

26 сентябрьда Москвадан Руминия халқ республикаси деҳқонлари делегацияси а'золаридан катта бир группаси Тошкентга келди. Делегация составида коллектив хўжаликларнинг а'золари, якка ҳол деҳқонлар бор. Делегацияга Руминия ишчилар партияси Марказий Комитети деҳқончилик бўлим мудирининг ўринбосари Иосиф Бребан бошчилик қилмоқда.

Вокзалда меҳмонларни Ўзбекистон ССР Совхозлар министри У. Азимов, Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрининг ўринбосарлари У. Ашуров, И. Ф. Сукач, Ўзбекистон ССР Пахтачилик министрининг ўринбосари А. А. Колдаев ўртоқлар кутиб олдилар.

Руминия деҳқонларининг вакиллари республика колхоз, совхоз ва МТСларининг ишлари блан танишадилар. Ўзбекистон пойтахтининг саноат корхоналари, илмий ва маданий муассасаларини бориб кўрадилар. (ЎзТАГ).

Озарбайжон пахтакорлари Андижон области колхозларининг далаларида

АНДИЖОН. (ЎзТАГ). Икки қардош республика колхозчилари ўртасида тузилган социалистик мусобақа шартномасининг бажарилишини текшириш учун келган Озарбайжон ССР пахтакорлари делегациясининг а'золаридан бир группаси Андижонга келди.

Делегация а'золари Андижон областига келган биринчи кунда Андижон районидаги Дзержинский номли, Карл Маркс номли, Юсупов номли, Олтинкўл районидаги Ленин номли, Калинин номли ва бошқа колхозларнинг пахта далаларини кўздан кечирдилар. Меҳмонлар пахта теримида меҳнатнинг уюштирилиши, илғор теримчиларнинг иш усуллари блан батафсил танишдилар.

СССР Олий Советининг депутати Тешабой Мирзаев раҳбарлик қилаётган Дзержинский номли колхоз а'золарининг иши делегация а'золарида яхши таассурот қолдирди. Меҳмонлар колхоз а'золарининг мўл ҳосилни теришда уюшқоқлик блан яхши ишлаётганликларини қониқиш блан та'кидлаб ўтдилар.

Озарбайжон пахтакорлари Олтинкўл районидаги Калинин номли колхозда бўлиб, йиғим-теримдаги бирқанча камчиликларни кўрсатдилар. Колхознинг ба'зи бригада ва звеноларида пахтанинг сифати учун кураш олиб борилмаётир. Андижон районининг Ворошилов номли колхозида ишга ярoқли ба'зи колхозчилар теримга тортилмаган, транспорт бригадасининг иши яхши уюштирилмаган. Меҳмонлар бу колхозда тайёрлаш пунктига ташиш вақтида пахта нобуд қилинаётганлигини кўрсатиб ўтдилар.

Озарбайжон делегациясининг а'золари Ленин ва Избоскан районларининг колхозларига жўнаб кетдилар.

Октябрьолди мусобақасини кучайтириб, пахта териш ва тайёрлашда илғорларга тенглашингиз!

☆ ☆

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ва Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетида

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ва Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитети 1950 йил 20 сентябрьдан 25 сентябрьгача бўлган беш кунликда пахта териш ва тайёрлаш юзасидан областьлар, районлар, совхозлар ва МТСлар ўртасидаги социалистик мусобақа якунларини қараб чиқиб **қарор қилдилар:**

1. Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ва Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг кўчма қизил байроғи областьлар ўртасида пахта тайёрлашда энг яхши натижаларга эришган **Фарғона** областига берилсин (Область партия комитетининг секретари ўртоқ **Н. Маҳмудов**, область ижроия комитетининг раиси ўртоқ **Усмонхўжаев**, область пахтачилик бошқармасининг бошлиғи ўртоқ **Давидянц**, заготхлопсрест бошқарувчиси ўртоқ **Косовцев**). Бу область бешкунликда йиллик планнинг 10,2 проценти миқдорида отбор ва биринчи сорт пахта топширди. Бу байроқ Бухоро областидан олиб берилсин.

2. Пахта тайёрлашда энг яхши натижаларга эришганлари учун Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ва Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг районлар ўртасидаги кўчма қизил байроғи қуйидагиларга берилсин:

а) Фарғона область **Молотов** районига (район партия комитетининг секретари ўртоқ **Ҳайдаров**, район ижроия комитетининг раиси ўртоқ **Отажонов**, район пахтачилик бўлимининг мудири ўртоқ **Қурбонов**). Бу район бешкунликда пахта тайёрлаш планининг 12,8 проценти миқдорида отбор ва биринчи сорт пахта топширган. Бу байроқ Хоразм областининг Янгиариқ районидан олиб берилсин;

б) Наманган область **Чортоқ** районига (район партия комитетининг секретари ўртоқ **Қосимов**, район ижроия комитетининг раиси ўртоқ **Ҳошимов**, район пахтачилик бўлимининг мудири ўртоқ **Аминов**). Бу район бешкунликда пахта тайёрлаш планининг 11,3 проценти миқдорида отбор ва биринчи сорт пахта топширган. Бу байроқ Андижон областининг Олтинкўл районидан олиб берилсин;

в) Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ва Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг кўчма қизил байроғи қуйидаги районларда қолдирилсин:

Бухоро область **Шофрикон** районида (район партия комитетининг секретари ўртоқ **Фозилов**, район ижроия комитетининг раиси ўртоқ **Сатторов**, район пахтачилик бўлимининг мудири ўртоқ **Эрданов**). Бу район бешкунликда пахта тайёрлаш планининг 11,5 проценти миқдорида отбор ва биринчи сорт пахта топширган;

Сурхондар'ё областининг **Денов** районида (район партия комитетининг секретари ўртоқ **Акрамов**, район ижроия комитетининг раиси ўртоқ **Отахонов**, район пахтачилик бўлимининг мудири ўртоқ **Ҳасанқулов**). Бу район бешкунликда пахта тайёрлаш планининг 11,2 проценти миқдорида отбор ва биринчи сорт пахта топширган.

Фарғона областининг **Бағдод** районида (район партия комитетининг секретари ўртоқ **Қосимов**, район ижроия комитетининг раиси ўртоқ **Хайдаров**, район пахтачилик бўлимининг мудири ўртоқ **Назаров**). Бу район бешкунликда пахта тайёрлаш планининг 12,5 проценти миқдорида отбор ва биринчи сорт пахта топширган.

3. Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ва Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг совхозлар ўртасидаги кўчма қизил байроғи пахта тайёрлашда энг яхши натижаларга эришган Сурхондар'ё областидаги **«Хазарбоғ»** совхозига берилсин: (директори ўртоқ **Хайдаров**, бош агрономи ўртоқ **Зибров**, партия ташкилотининг секретари ўртоқ **Талиев**, ишчилар комитетининг раиси ўртоқ **Ўрунов**).

4. Юқори сифатли пахта териш ва тайёрлашда яхши натижаларга эришган колхозларга бериш учун юқорида кўрсатилган районларга 25 та юк автомашинаси юбориш ўртоқ Габриэльянга топширилсин.

5. «Хазарбоғ» совхозига битта енгил «Победа» машинаси жўнатиш Ўзбекистон ССР Пахтачилик министрлигига (ўртоқ Алимовга) топширилсин.

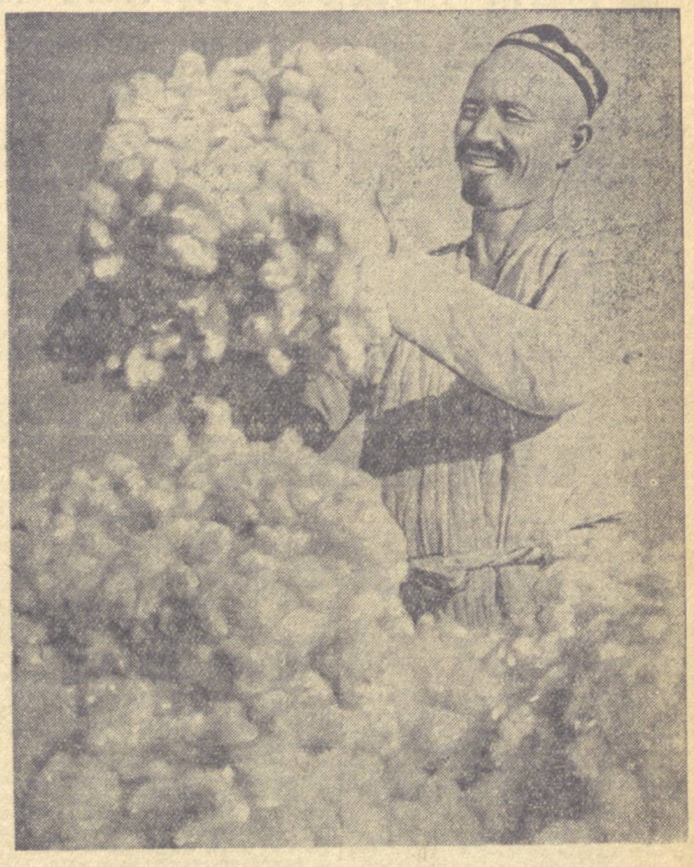

Андижон районидаги Сталин номли колхознинг звено бошлиғи Социалистик Меҳнат Қаҳрамони ўртоқ **Аҳмаджон Маматалиев** бу йил ҳар гектар ердан 100 центнердан пахта ҳосили етиштириш мажбуриятини олди. У ҳозирдаёқ пахта топшириш планини 70 процентдан ошириб бажарди. **Суратда:** ўртоқ **А. Маматалиев.**

В. Сироткин фотоси.

Қизил байроқли районда

ДЕНОВ, (**«Қизил Ўзбекистон» мухбиридан**). Сурхондар'ё область, Денов районининг пахтакорлари Октябрьолди социалистик мусобақасини кучайтириб, пахта териш ва тайёрлаш сур'атини тобора оширмоқдалар.

Денов пахтакорлари қўлга киритилган дастлабки муваффақиятни мустаҳкамлаш ва кўчма қизил байроқни районда сақлаб қолиш учун зўр ғайрат блан ишламоқдалар. Ҳозир колхозларда пахта теручилар яна ҳам кўпайди, нормани бажарувчилар ортди.

Пахта тайёрлаш йиллик планини 64 процент бажарган ва ҳозир ҳар гектар ердан 19 центнердан ҳосил териб олган Каганович номли колхоз кунига йиллик планнинг 2 ярим—3 проценти миқдорида пахта топширмоқда. Бу колхозда 432 теримчининг ҳарбири ўрта ҳисоб блан 110 килограммдан пахта термоқда.

Яқинда қишлоқ совети раислари ва колхоз раисларининг районга байроқ топширилишига бағишланган йиғилиши бўлиб ўтди. Район пахтакорлари шу муносабат блан янги мажбурият олдилар. Бу мажбуриятга мувофиқ, районда 20 октябрьгача пахта тайёрлаш йиллик планини бажариш ва 7 ноябрьгача райондаги ҳар гектар пахта майдонидан 32 центнердан пахта топширишга қарор қилинди.

„Пахталикўл“ совхозининг ишчилари янги мажбурият олдилар

(**«Қизил Ўзбекистон»нинг Наманган область мухбиридан**)

Бухоро область пахтакорларининг пахта йиғим-теримида Октябрьолди мусобақасини қизитиш тўғрисидаги чақириғи Янгиқўрғон районидаги «Пахталикўл» совхози ишчиларининг ғайратини кучайтириб юборди. Совхоз ишчилари бухоролилар чақириғини ма'қуллаб, янги мажбуриятлар олмоқдалар. 60 теримчи 5 — 7 минг килограмм пахта териш мажбуриятини олди.

Совхоз ўтган йили ҳар гектар ердан 41 центнердан уруғлик пахта берган эди, бу йил гектаридан 50 центнердан ҳосил бериш мажбуриятини олган. Бу мўл ҳосилни тезда териб олиш учун бухоролилар чақириғи муносабати блан совхоз атрофидаги аҳоли ҳисобига яна 125 теримчи қўшилди. Натижада, пахта тайёрлаш сур'ати ошди. Совхоз ҳар куни йиллик планнинг 2,5 проценти миқдорида пахта топширмоқда. 26 сентябрьгача совхозда йиллик пахта тайёрлаш плани 42 процент бажарилди. Ўртоқ Абдуқаҳҳор Гафуров бошлиқ бригада йиллик планни 50 процент, Омон Йўлдошев, Дадабой Ғойиббоев ўртоқлар бошлиқ звенолар 65—70 процент бажардилар.

Совхознинг шу вақтгача давлатга топширган ҳамма пахтаси отбор ва биринчи сортга қабул қилинди.

Совхоз ишчилари барча куч ва воситаларни пухта ҳисобга олиб чиқиб, октябрь ойи ичида пахта тайёрлаш планини тўла бажаришга қарор қилдилар.

С. ОТАЖОНОВ.

Ўзбекистон ССР районларида ва совхозларида 1950 йил 26 сентябрьгача пахта тайёрлашнинг бориши ҳақида

М А' Л У М О Т

(процент ҳисоби блан)

Районлар	Мавсум бошидан бери	Сўнгги бешкундаги ўсиш
Шофрикон	63,0	11,5
Ғиждувон	55,8	10,0
Қоракўл	55,2	10,2
Қизилтепа	54,1	10,9
Олот	54,1	10,2
Конимех	53,9	9,5
Пешку	52,3	8,9
Свердлов	50,8	10,9
Вобкент	47,8	9,7
Бухоро	47,8	8,6
Когон	46,5	9,0
Ромитон	46,0	8,2
Кармана	44,9	9,6
Бухоро областида ҳаммаси	**51,8**	**9,8**
Қўқон	60,5	11,8
Каганович	57,3	10,6
Молотов	56,9	12,8
Горский	51,6	9,5
Бувайда	48,4	10,6
Бағдод	47,0	12,5
Фрунзе	45,0	11,0
Киров	41,9	10,5
Куйбишев	40,5	9,8
Қува	35,9	9,2
Охунбобоев	34,9	10,2
Тошлоқ	31,5	9,3
Олтиариқ	31,5	9,1
Фарғона	30,0	9,3
Қувасой	26,7	8,0
Водил	22,5	8,6
Сўх	21,2	6,9
Фарғона областида ҳаммаси	**39,7**	**10,2**
Пахтаобод	45,4	10,0
Ленин	43,3	9,5
Олтинкўл	42,4	10,1
Бўз	38,8	9,8
Балиқчи	37,2	10,1
Андижон	37,0	9,4
Ворошилов	36,7	9,9
Избоскан	34,9	7,7
Жалақудуқ	34,8	8,8
Хўжаобод	34,2	8,4
Чинобод	34,1	8,1
Холдивонбек	33,4	7,7
Сталин	32,7	8,5
Ойим	31,8	8,5
Марҳамат	28,1	7,1
Андижон областида ҳаммаси	**36,4**	**8,8**
Бойсун	58,7	11,8
Денов	49,3	11,2
Узун	41,6	9,4
Сариосиё	40,8	9,3
Шўрчи	35,9	9,2
Жарқўрғон	25,1	6,2
Термиз	19,3	5,1
Шеробод	19,2	4,8
Сурхондар'ё областида ҳаммаси	**36,2**	**8,6**
Чуст	42,3	9,6
Тўрақўрғон	40,7	10,4
Поп	40,6	9,4
Чортоқ	40,4	11,3
Уйчи	39,3	9,9
Янгиқўрғон	36,9	10,2
Учқўрғон	32,5	8,4
Норин	32,3	9,1
Наманган	30,2	8,8
Косонсой	29,8	8,8
Наманган областида ҳаммаси	**36,1**	**9,5**
Янгиариқ	42,1	9,3
Хонқа	38,6	8,2
Хива	34,5	7,7
Ҳазорасп	35,3	8,8
Урганч	35,1	9,1
Гурлан	33,8	9,5
Қўшкўпир	33,6	8,3
Янгибозор	28,1	7,3
Шовот	29,7	8,0
Манғит	27,3	7,4
Хоразм областида ҳаммаси	**34,3**	**8,4**
Бешкент	63,8	7,6
Ғузор	52,2	15,8
Косон	45,2	6,8
Қамаши	38,5	9,4
Қарши	33,7	7,4
Китоб	30,7	8,1
Шаҳрисабз	30,7	7,6
Яккабоғ	29,1	7,8
Чироқчи	27,0	9,0
Мироқи	26,9	3,8
Деҳқонобод	5,2	0,8
Кўкабулоқ	3,8	0,9
Қашқадар'ё областида ҳаммаси	**32,4**	**8,1**
Нурота	59,6	13,0
Метон	39,9	9,6
Жиззах	39,6	7,8
Фориш	38,6	15,4
Зомин	35,3	5,9
Пойариқ	34,8	9,6
Хатирчи	33,3	8,6
Пахтакор	33,1	8,9
Ургут	28,9	8,6
Норпой	27,3	8,3
Булунғур	27,0	8,6
Каттақўрғон	24,4	7,2
Жомбой	23,3	7,2
Қорадар'ё	22,4	6,8
Пастдарғом	21,1	7,4
Иштихон	20,9	7,0
Қорақишлоқ	20,2	4,4
Оқдар'ё	20,1	6,8
Ғаллаорол	19,0	5,5
Чархин	18,9	6,7
Комсомол	17,0	6,6
Самарқанд	12,2	5,1
Самарқанд областида ҳаммаси	**27,3**	**7,8**
Тўрткўл	39,6	9,3
Шоббоз	30,5	8,3
Қипчоқ	29,6	8,2
Тахтакўпир	28,5	7,5
Нукус	27,4	10,3
Кегайли	25,3	7,4
Чимбой	23,5	6,8
Хўжайли	17,0	5,4
Куйбишев	16,3	5,2
Қораўзак	16,1	5,1
Қўнғирот	11,4	3,9
Қорақалпоғистон АССРда ҳаммаси	**25,0**	**6,9**
Қорасув	35,3	11,2
Орджоникидзе	35,2	10,5
Калинин	30,2	10,0
Юқоричирчиқ	27,9	9,0
Тошкент	26,3	8,3
Чиноз	26,2	7,6
Пискент	24,5	7,0
Янгийўл	23,2	7,9
Оққўрғон	21,5	7,1
Сирдар'ё	21,1	7,3
Ховос	21,0	6,7
Мирзачўл	20,6	7,4
Бекобод	20,1	5,6
Ўртачирчиқ	19,0	6,6
Бўка	13,5	5,5
Оҳангарон	11,0	6,9
Паркент	6,1	1,3
Тошкент областида ҳаммаси	**22,7**	**7,4**
Совхозлар		
«Пахталикўл»	42,0	11,8
«Қизил ровот»	34,0	13,0
8-нчи сонли совхоз	33,9	9,0
«Ҳазарбоғ»	31,4	10,3
«Норин»	29,9	7,6
«ВЛКСМ 30 йиллиги»	28,8	7,4
«Сурхон»	27,6	7,2
«Гулбоғ»	23,9	6,9
«Совой»	23,8	7,7
«Норпой»	20,0	5,0
«Далварзин» № 1	19,6	6,3
«Далварзин» № 3	19,3	6,5
«Далварзин» № 2	16,6	7,0
«Боёвут» № 3	16,0	6,4
Сталин номли 17-нчи совхоз	15,6	5,8
«Боёвут» № 1	15,2	5,5
«Боёвут» № 2	13,6	5,4
Сталин номли 16-нчи совхоз	13,6	5,2
«Ўзбекистон ССР бешйиллиги»	13,0	5,6
Республикада ҳаммаси:	**34,1**	**8,7**

Сталин замонасининг

«КОММУНИЗМ — СОВЕТ ҲОКИМИЯТИ ВА БУНИНГ УСТИГА БУТУН МАМЛАКАТНИ ЭЛЕКТРЛАШ ДЕМАКДИР, ЧУНКИ МАМЛАКАТНИ ЭЛЕКТРЛАШТИРМАСДАН ТУРИБ, САНОАТНИ ЮКСАЛТИРИШ МУМКИН ЭМАС».

(В. И. ЛЕНИН).

☆ ☆ ☆

Буюк гидротехник қурилишлар

В. ПОСЛАВСКИЙ.

Ўрта Осиё ирригация илмий-текшириш институтининг директори.

Большевиклар партияси ва совет давлатининг табиатни ўзгартириш сталинча плани асосида қилаётган оламшумул ишлари бутун дун'ёдаги тараққийпарвар кишиларни қувонтирмоқда. Қурғоқчилик ва қумлик ерларга иҳота қилиб дарахт ўтқазиш, Дон, Кубань, Терек дар'ёсининг сувлари блан Шарқи-Жанубий саҳроларни суғориш, Озарбайжонда Кура-Аракса паст-текисликларини сув блан та'минлаш, Куйбишев ва Сталинград гидроэлектростанцияларини қуриш, Волга суви блан Волга бўйи ва Каспий бўйи районлари ерларини суғориш, Бош Туркман канали қурилиши каби, саҳроларни боғи-бўстонга айлантириш мақсадида қилинаётган ишлар мамлакатимиз қиёфасини ўзгартиришга қаратилгандир. Большевикларнинг иродаси блан Днепрда Каховка гидроэлектростанцияси, Жанубий Украина канали, Шимолий Қрим каналлари қурилмоқда. Бу қурилишлар мамлакатимизни электр қуввати блан та'минлашга, чўлларни гулистон қилиб, мамлакатимизнинг иқтисодий бойлигини янада оширишга хизмат қилади.

☆

Волга дар'ёси Европада энг катта дар'ё бўлиб, у электр қувватига бойдир. Умуман олганда, Волганинг Калининдан Сталинградгача бўлган участкасида 32 миллиард киловатт-соат қувват олиш мумкин. Куйбишев ва Сталинград гидроэлектростанциялари қурилиши блан бу ресурснинг 80 процентидан фойдаланилади.

Волганинг Куйбишев шаҳри районида қуриладиган тўғонлар ва гидроэлектростанция мамлакатда энг катта иншоотлардан бири ҳисобланади. Бу тўғонларда кема қатнайдиган шлюзлар бўлади ва уларнинг тепасидан темир йўл ҳамда автомобиль магистраллари ўтади. Куйбишев гидроэлектростанцияси ҳар йили 10 миллиард киловатт-соатга яқин қувват ишлаб чиқаради ва Москва, Куйбишев, Саратов шаҳарлари саноатига электр қуввати беради. Бундан ташқари, Куйбишев гидроэлектростанцияси Волга соҳилидаги колхоз ва совхозларнинг бир миллион гектар ерига сув чиқариб беради.

Волганинг қаҳрамон Сталинград районида ҳам Куйбишевдагидек гидроузел қурилади. Бу гидроэлектростанция ҳар йили 10 миллиард киловатт-соатга яқин электр қуввати ишлаб чиқаради ва мамлакатимизнинг марказий қора тупроқ областьлари, Сталинград, Саратов ва Астрахань областьларига электр қуввати беради.

Куйбишев ва Сталинград гидроузеллари дун'ёда энг катта сув омборини ташкил қилади ва бу сув омборларидан 14 миллион гектар ер сув ичади. Бу қурилишлар натижасида Сарпинск паст-текислиги, Қоратупроқ ерлар, Нўғой дашти ва Каспий бўйи районларидаги сувсиз ерлар сув блан та'минланади.

Бу икки гигант қурилиши ҳозирданоқ бошланди. Ижодкор совет халқининг иродаси блан дун'ёда энг катта ҳисобланган бу қурилишлар қисқа муддат ичида—беш йилда тамомланади. Бу икки қурилишда 750 миллион кубометр ер ишлари, 13 миллион кубометр бетон ишлари бажарилиши керак. Бундай қисқа муддат ичида шу қадар катта ишларни бажариш фақат социалистик саноати юксалган бизнинг мамлакатимиздагина мумкиндир. Совет саноати буюк гидро-қурилишлар учун кўплаб янги ва кучли машиналар, ер насослари, электр экскаваторлари, кранлар ва бошқа хил техника қуроллари тайёрлаб бермоқда.

☆

Ўрта Осиёнинг энг катта дар'ёси — Амудар'ё шу чоққача жамиятга хизмат қилмай, Орол денгизига оқиб ётарди. Ўтган замонларда Амудар'ё Қорақум саҳроларидан оқиб ўтар эди. Кейинчалик Амудар'ё ўзининг оқимини ўзгартирди. Ўша вақтларда Қорақумнинг шимолий қисмида Сариқамиш кўли бўлиб, бу кўлдан оқиб чиқадиган Ўзбой ариғи Сариқамиш кўлини Каспий денгизи блан боғлар эди. Амудар'ё оқими ўзгаргандан кейин Сариқамиш кўли қурий борди ва Ўзбой орқали Каспий денгизига сув оқими тўхтади.

Туркманистоннинг бу районларида суғоришга яроқли жуда кўп ер бор. Бу жойнинг об-ҳаво шароити ҳам субтропик экинлар ва пахта экинлари учун жуда қулайдир. Бундан ташқари, бу районлар фойдали қазилмаларга ҳам бой. Броқ Туркманистоннинг шу районлари сувга жуда муҳтождир. Шунинг учун ҳам қишлоқ хўжалик экинларини ривожлантириш уёқда турсин, бу жойда саноат қурилиши ҳам сувсизлик орқасида ривож тополмай турипти, бу жойларда кишиларнинг яшаши учун ҳам қулойлик йўқдир. Шунинг учун ҳам Совет ҳукуматининг Бош Туркман канали қуриш тўғрисидаги Қарори туфайли бутун совет халқи катта миннатдорчилик баён қилмоқда.

Бош Туркман канали қурилиши блан Амудар'ёнинг этагидаги районларда—Қорақалпоғистон ва Туркманистон территориясида 800 минг гектар ва Каспий денгизи атрофида 500 минг гектар ерга сув чиқарилиб, янгидан икки жойда пахта базаси яратилади. Бу янги пахтакор ерлар мамлакатга йилига икки миллион тонна пахта бериши мумкин.

Бош Туркман канали қурилиши блан Қорақум ва Каспий бўйи яйловлари ҳам сув блан та'минланади ва бу жойларда чорвачилик учун катта хашак базаси барпо бўлади.

Саноат корхоналари ичимлик ва техника эҳтиёжлари учун керакли сув блан та'мин этилади, шаҳарлар, қишлоқлар ва ишчилар яшайдиган пунктлар кўкаламзор қилинади. Бу районларда қуриладиган гидроэлектростанциялар қишлоқ хўжалигига ва саноат корхоналарига электр қуввати ишлаб беради.

Бош Туркман каналининг трассаси Тахиатош тўғонидан Сариқамиш пасттекислигигача чўзилиб, 1100 километр узунликда бўлади. Бундай узун ва катта ҳажмдаги иншоотни ҳали жаҳон тарихи кўргани йўқ.

Саҳроларга машина блан сув чиқариш, экин ерларини машина блан суғориш ва қишлоқ хўжалигини ҳамда транспортни электрлаштириш мақсадида Ўзбойдаги биринчи тўғонда гидростанция қурилади. Бундан ташқари, ундан 100—150 километр пастроқда Ўзбойда яна иккинчи тўғон ва гидроэлектростанция қурилиши мўлжалланади. Бу икки Ўзбой гидроэлектростанциясининг қуввати 60 — 70 минг киловаттга боради.

Ўзбойдаги 2-нчи тўғоннинг пастроғида Катта Болхон ёнбағирлигидаги ерларни суғориш учун насос станцияси қурилади. Бу станция Красноводск, Небит-Доғ, Челекен ва бошқа жойларнинг саноатини сув блан та'минлайди. Шу чоққача бу жойларга Бокудан ва бошқа жойлардан ичиш учун сув ташиб келинар эди. Бу тўғон қурилиши блан Красноводск, Небит-Доғ ва Челекеннинг қиёфаси ўзгаради — улар кўкаламзор қилинади.

Бош Туркман каналининг ва бошқа сув чиқариш каналларининг икки томонига дарахт экилади. Суғориладиган ерларнинг чегаралари ҳамда саноат корхоналари, аҳоли пунктлари ва қишлоқлар атрофида дарахтзорлар барпо қилинади. Қумнинг кўчиши ва тўзиб юришини тўхтатиш мақсадида Қорақумга ва бошқа қумлик ерларга иҳота қилиб дарахт ўтқазилади. Бу жойларга экиладиган дарахтлар 500 минг гектар ерни эгаллайди.

Ўртоқ Сталин номидаги Катта Фарғона ва бошқа каналлардагидек, Бош Туркман канали трассасига ҳам яқин кунларда бутун халқ чиқади. Ижодкор халқимизнинг унумли меҳнати блан барпо қилинган каналлар суви блан Қорақум чўллари обод бўлади ва одам оёғи етмаган жойларда янги шаҳарлар, қишлоқлар, боғ-бўстонлар ва пахта далалари пайдо бўлади.

Бош Туркман канали ва унинг атрофидаги бошқа иншоотлар қурилиб ишга тушиши блан Амудар'ё этагидаги жуда кўп кўлчалар, тошқин жойлар ва қуйилмалар йўқолади. Орол денгизида ҳам сув камайиб, унинг атрофларидан анча янги ер очилади. Бу янги ерлар ҳам экин майдонига айланади.

☆

Днепр дар'ёсида Каховка гидроэлектростанцияси, Жанубий Украина ва Шимолий Қрим каналлари қурилиши ҳамда Украина ва Шимолий Қрим ерларини сув блан та'минлаш тўғрисидаги Ҳукумат қарорини совет кишилари катта қувонч блан кутиб олдилар. Машҳур Каховкада 250 минг киловатт қувватли гидроэлектростанция қурилади. Бу гидроэлектростанция экин ерларини машина блан суғориш ва саноат корхоналари учун мамлакатга йилига камида бир миллиард 200 миллион киловатт қувват ишлаб чиқаради.

Каховка сув омборида 14 миллиард кубометр сув ғамланиб, бу жойга кемалар кириб чиқиши учун ҳам имконият туғилади. Жанубий Украина канали Запорожье ерлари учун Днепрдан ҳар секундда 600—650 кубометр сув олади. Бу канал Запорожьедан Молочная дар'ёсигача боради. Бу жойда 6 миллиард кубометр сув сиғадиган сув омбори қурилади. Бу сув омборидан Асканая-Нова ва Сиваш каналларига сув олинади. Шимолий Қрим канали бу каналларнинг давоми сифатида Сивашдан Жонкой ва Керчгача сув олиб боради. Каналнинг узунлиги 550 километрдир. Шимолий Украина канали Асканая-Новадан 60 километрлик канал орқали Каховка сув омбори блан қўшилади. Бу каналларнинг воситаси блан Шимолий Украинадаги 1 миллион гектар чўл ва Қримнинг шимолий районидаги 300 минг гектар ер суғорилади. Жанубий Украина ва Шимолий Қримда катта майдонга иҳота қилиб дарахтлар экилади ва қумлик жойлар иҳота дарахтлари блан қуршалади. Бу қурилишлар 1956 йилда тамомланиб, ишга солинади.

Бу улуғ иншоотлар Украина ерларининг қиёфасини ўзгартиради ва кўпдан бери сувсизликдан қақраб ётган ерларда янги пахтачилик базаси яратилади.

5—6 йилдан кейин Совет Иттифоқининг жанубий районларида ва Ўрта Осиёда ишга тушадиган коммунизмнинг бу улуғ иншоотлари — янги гидростанциялар, каналлар ва сув системалари мамлакатимизнинг қиёфасини бутунлай ўзгартиради, «қуш учса қаноти, одам борса оёғи куйдиган» жойлар халқ манфаати учун хизмат қиладиган боғ-бўстонга айланади.

Коммунизмнинг бу янги иншоотлари Ватанимизни янада қудратли қилади, Ленин—Сталин миллий сиёсатининг, совет халқлари дўстлиги ва большевиклар партияси ҳамда совет ҳукуматининг мамлакат меҳнаткашлари тўғрисида қилаётган ғамхўрликларининг порлоқ тонг танасига айланади.

Чўлдан-чўлга кўчарди қумлар
Қурир эди инсон мадори,

Амудан то Каспийга қадар
Гул ёзмасди элнинг баҳори...

Аму энди жиловланади,
Чексиз яшнар туркман диёри.

☆

Куйбишев ГЭСи

Куйбишев гидроэлектростанцияси 1950 йилдан қурилабошлаб, 1955 йилда ишга туширилиши керак. Бу гигант энергетик гидроузел қурилгандан кейин ҳар йили ўн миллиард киловатт-соат электр қуввати берабошлайди. Шу электр қувватидан ҳар йили 6 миллиард 100 миллион киловатт-соати Москва саноат корхоналарига, икки миллиард 400 миллион киловатт-соати Куйбишев ва Саратов саноат корхоналарига, бир ярим миллиард киловатт-соати Волга бўйидаги колхоз ва совхозларнинг бир миллион гектар ерларини суғориш учун берилади.

Волга устида қуриладиган гидроэлектростанция темир йўлларни электрлаштириш, Жигулевда нефть ишлаб чиқаришни кенгайтириш ва Волгада кемалар қатновини яхшилашда ҳам катта хизмат қилади.

Куйбишев гидроэлектростанцияси қурилиши блан Волга бўйидаги саноат корхоналарининг ишлабчиқариш қувватини оширишга катта имконият туғилади. Янги канал қурилиб, қурғоқ ва камҳосил ерларга сув чиқарилади. Бу гигант ГЭС Волга бўйи областьларининг саноат, транспорт ва қишлоқ хўжалигини янада ривожлантириш учун хизмат қилади.

Шу кунларда «Куйбишевгидрострой»-га Волга бўйлаб қурилиш материаллари — бирнеча минг кубометрлаб ёғоч, цемент, оҳак, ғишт, кучли экскаватор ва бошқа механизмлар келтирилмоқда. Москва, Ленинград, Куйбишев, Урол ва Ўрта Осиё республикаларидан ГЭС қурилиши учун зарур бўлган асбоб-ускуналар юборилмоқда.

ГЭС қурилиши ишининг ҳажми жуда каттадир. ГЭС ўрнида 150 миллион кубометр тупроқ қазиш ва 6 миллион кубометрга яқин бетон ётқизиш ишлари бажарилиши керак. Бу ишларнинг ҳаммаси 5 йил ичида — 1950—1955 йилларда жуда тез сур'атлар блан амалга оширилиши лозим.

Сталинград ГЭСи

Сталинград гидроэлектростанцияси 1951 йилда қурилабошлаб, 1956 йилда ишга туширилади. Бу гидростанция ишга туширилгач, унинг кучи 1 миллион 700 минг киловатт бўлиб, йилига ўрта ҳисоб блан 10 миллиард киловатт-соат электр қуввати ишлаб чиқаради.

Сталинград гидроэлектростанцияси ёнида дун'ёда энг йирик сув омбори қурилади.

Юқори волтли электр линиялари Сталинграддан Ватанимизнинг юраги Москвагача, Каспий соҳилларигача, улар Ноғай дашти ва Волга бўйи ерларини кесиб ўтиб, Ўрта-Русс тепаликларигача бориб етадилар.

Ватанимизнинг пойтахти Москва ҳар йил Сталинграддан тўрт миллиард киловатт-соат электр қуввати олиб туради. Ўрта-Қоратупроқ областьлари ҳар йили бир миллиард икки юз миллион киловатт-соат электр қуввати оладилар.

СССР Министрлар Советининг Қарорида Волга атрофларида, Ноғай даштида, Қоратупроқ ерларида ўн уч миллион гектарга яқин ерга сув чиқариш ва бу ерларни суғориш, жумладан Волга атрофларида 1,5 миллион гектар ерни, Каспий бўйида, Волга ва Урол дар'ёлари оралиғидаги текисликларда олти миллион гектар, Сарпинск даштларида, Қоратупроқ ерларида ва Ноғай даштида 5,5 миллион гектарга яқин ерни суғориш кўзда тутилган.

Бу гидроэлектростанция туфайли қишлоқ хўжалик ишлари кенг миқ'ёсда электрлаштирилади. Ишлатиладиган ҳарбир киловатт электр кучи қишлоқ хўжалигининг оғир ишидан 7—8 кишини озод қилади.

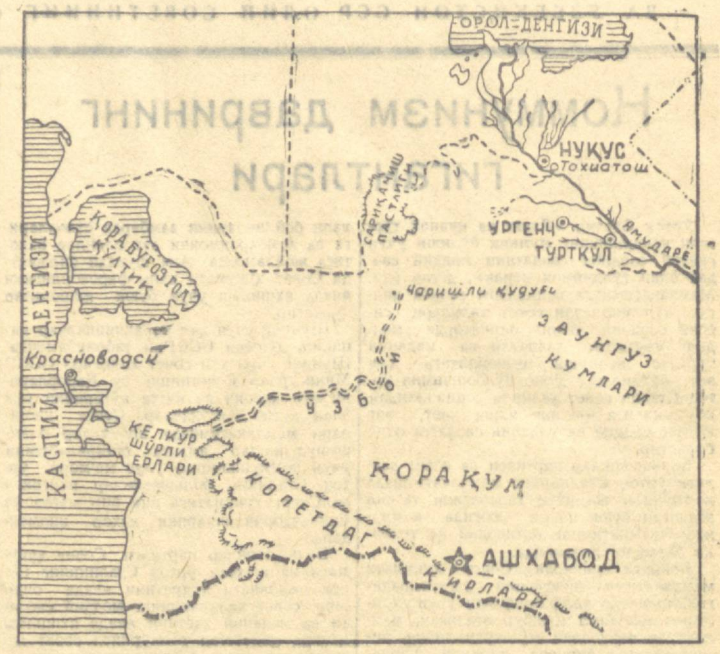

Бош Туркман каналининг қурилиши — барча замонлар ва барча халқлар тарихидаги энг буюк иншоотларнинг биридир. Улуғ социалистик Ватанимизнинг ифтихори бўлган бу йирик иншоотни бутун совет халқи қуради. Бу канал 1 миллион 300 минг гектар ерни суғориш, Қорақумда 7 миллион гектарга яқин яйловга сув чиқариш имкониятини беради.

Бош Туркман канали Нукус ёнидаги Тахиатошдан бошланиб, Амудар'ё сувининг бир қисмини канал бўйлаб Қорақум даштлари томонига юборади.

Канал Тахиатошдан ғарби-жанубий томонга қараб кетади ва Тошовуз воҳаси бўйлаб 60 километр ўтгандан кейин Заунгуз қумларига киради. Сўнгра Сариқамишни айланиб ўтиб, қадимги Ўзбойга чиқади. Бу ерда канал Марказий Қорақум даштининг ғарбий қисмига киради.

Бош Туркман каналининг узунлиги 1100 километр бўлади.

АМУДАР'Ё

Поэмадан парча

Асрлардан бери ётар
    самарасиз биёбон,
Худди саҳро каби бекор,
    қаҳқаҳлаб оқар дар'ё;
Шу икки ёр етишолмай,
    айрилиқда ютар қон,
Шу икки ёр ҳижрон ичра
    ғам-ғуссада бенаво...
Аму, сўнгсиз хазинангни
    йўқлиқ сари сурасан,
Саҳро, сен ўт каби доим
    лов-лов ёниб турасан...

Айтгил, қачон сувинг блан
    сероб қиласан, Аму,
Қақроқ Туркман чўлларига
    қачон берасан ҳаёт?
Қачонгача бағримизни
    кабоб қиласан, Аму,
Қумликдаги ҳарбир қамиш
    сендан кутади нажот...
Сени кўриб, қисматимни
    ўйлаб кетдим, ҳей Аму,
Тубсиз ўйим тубларингга
    қиёс этдим, ҳей Аму...

Ёнлаб ўтиб кетасан сен
    қанча шаҳар, қишлоқдан,
Бу беҳуда югуришга
    борми, ахир, ниҳоя,
Саратонда чўзилади
    сенга қўллар ҳар ёқдан!
Бас, эркингга чек қўямиз,
    бизларга боққил қия,
Далалару инсонларга
    фойда келтиргил, Аму;
Етар шунча ҳавлиқишинг,
    биз томон юргил, Аму!

Сен асрлар, қонли йиллар
    давомида музаффар,
Ўзингча ҳеч бўйсунмадинг,
    мудом бўлдинг беомон,
Кўркамликда худди кундуз,
    ёруғликда тонг қадар,
Бахт бермадинг, фақат қилдинг
    бизларни ғамгин, нолон..
Кучинг блан гердаймагил,
    етар, мақтанма, Аму;
Одамларга ошна бўлгил,
    бизга ёт бўлма, Аму!

Тубингдаги жонсиз қумлар
    ҳаёт мазасин тотгай,
Яшил боғлар блан энди
    қопланади биёбон;
Халқ қудрати балолару
    тошқин хавфин йўқотгай,
Уйноқ сувлар бош эгади
    инсонларга бу замон;
Онд ичаман, бизлар блан
    ҳамдам бўласан, Аму,
Саҳро яшнаб, меҳнат тўйин
    байрам қиласан Аму!..

Берди КЕРБОБОЕВ.

Ҳамид ҒУЛОМ таржимаси.

Ўрта Осиё қиёфасини ўзгартирувчи иншоот

Совет ҳукуматининг Амудар'ё—Красноводск Бош Туркман каналини қуришга, Каспий бўйи текислиги, Ғарбий Туркманистон ва Қорақум саҳроларини сув блан та'минлашга қаратилган Қарорини совет халқи катта қувонч блан кутиб олди. Мамлакатимизнинг жанубий районларида табиатни ўзгартирувчи иншоотлар, айниқса Куйбишев ва Сталинград гидроэлектростанциялари қурилиши блан бирқаторда Ўрта Осиёда Бош Туркман канали иншоотларининг қурилиши мамлакатимиз ҳаётида катта ва муҳим сиёсий воқиадир.

Бош Туркман канали ўзининг масштаби ва сур'ати блан дун'ёдаги барча суғориш системаларидан юқори туради. Бош Туркман канали блан бирқаторда тўғонлар, электр станциялар қурилиши, қувурлар ўрнатилиши гидротехника қурилишида янги ҳодисадир. Бу қурилишда дун'ёда биринчи марта бирданига тўрт масала, яни ирригация, энергетика, транспорт ва суғориш масалалари ҳал қилинади.

Ўрта Осиё табиатини ўзгартирувчи бу қурилишнинг ҳажми ва сур'атини ифода этиш учун уни Суэцк ва Панама канали блан солиштириб кўрайлик. Суэцк канали 166 километр узунликда бўлиб 22 йилда қурилди; 81 километр узунликдаги Панама канали 35 йилда катта техник хатолар блан қурилди. Суғориш системасига кирадиган барча катта-кичик иншоотлари блан 2.300 километргача узунликдаги Бош Туркман канали 7 йиллик қисқа муддат ичида қурилиб, ишга солинади.

Бош Туркман канали қурилиши катта комплексдаги иншоотларни ўз ичига олади. Масалан, Туркманистон ССР ва Қорақалпоғистон АССР аҳоли яшайдиган жойлар ва саноат корхоналарини сув блан та'минлаш учун 1000 километрлаб масофада қувур ўрнатилади. Бу қувурларнинг узунлиги Саратов—Москва газ қувуридан ҳам кўпдир. Амудар'ё сувини бўғадиган биргина Тахиатош тўғони унинг дамбаси блан бирликда, бирнеча километрга чўзилган. Бу тўғон ҳар секундда ўн минглаб кубометр сув ўтказиш қудратига эгадир. Бош Туркман каналидаги иккита бошқа тўғон катта сув омборини ташкил қилади. Уч тўғоннинг ҳарбирида гидроэлектростанция қурилади. 1.300 гектар ер ва яйловларни суғориш учун 1.200 километрлик суғориш каналлари қурилади. Бу қурилишларда 600—700 миллион кубометрли ер ишлари бажарилади.

Амудар'ё сувларининг улуғ Сталиннинг иродаси блан Каспий денгизи томонга қараб оқизилиши бу томондаги кенглик саҳроларда 8 миллион 300 минг гектар серҳосил ерларни сув блан та'минлайди.

Пахтачиликни ривожлантириш учун бу каналнинг аҳамияти жуда каттадир. Каспий бўйи текислиги ерларидан пахтачилик учун 1 миллион 300 минг гектар суғориладиган ер ажратилади.

Амудар'ё этакларидаги ва Каспий бўйи текислигидаги янги пахта базаси Совет Иттифоқининг фахри бўлган Фарғона водийсидаги пахта ерларидан ҳам ортиқ бўлади. Бизнинг мамлакатимиз ҳар йили юз минг тонналаб юқори сифатли қўшимча пахта олабошлайди. Бу ҳол совет тўқимачилик саноатининг янада ривожланиши учун имконият туғдиради. Бундан ташқари, Каспий бўйи текислигида субтропик экинлари, анжир, хурмо, анор ва бошқа мевалар ўстирилади.

Туркманистон ССРнинг қумлоқ, чўл ва саҳролари боғ-бўстонга айланади, республиканинг табиати ўзгариб, қурғоқчилик йўқолади. Ҳосил юқори бўлади. 7 миллион гектарга яқин саҳро ва қурғоқ ерларга сув чиқиши блан Туркманистон республикаси илғор чорвачилик республикасига айланади.

Шу кунларда Бош Туркман канали қурилиши жойларида илмий экспедиция ва қидириш ишлари олиб борилмоқда. Бош Туркман канали қурилиши районларида 100 километрлаб тош йўллар ва темир йўл қурилиши ҳамда канал қурилишида ишловчи кишиларни сув блан та'минлаш учун юз километрлаб қувур ўрнатилиши, турар жойлар ва электр линиялари қурилиши мўлжалланади.

Қурилишнинг барча ишлари машиналаштирилади. Социалистик мамлакатимизнинг қудратли саноати бу қурилишлар учун янги техника ва машиналар тайёрламоқда. Қурилиш учун бир йилда 2 миллион кубометр ер ишлари бажарадиган экскаваторлар, бир соатда 1.000 кубометргача тупроқ тортадиган ер насослари тайёрланмоқда.

Бош Туркман канали умумхалқ қурилишига айланмоқда. Бутун совет халқлари Сталин топшириғини ўз вақтида бажариш учун Бош Туркман канали қурилишига ёрдам беришга тайёр эканликларини изҳор қилмоқдалар. Жуда кўп корхоналарнинг коллективлари Бош Туркман канали буюртмаларини ўз вақтида сифатли қилиб бажариш учун мажбурият олиб, унумли ишламоқдалар. Яқинда СССР Фанлар Академияси қошида гидроэлектростанциялар қурилишига ёрдам берувчи доимий комитет тузилди. Бу доимий комитет составига кирган олимлар Бош Туркман канали районларида ишлабчиқариш кучларини ўрганиш учун тайёрлик кўрмоқдалар. Бош Туркман гидроиншоотлари қурилишидаги илмий-текшириш ишларида Ўзбекистон, Қозоғистон Фанлар академияси ва СССР Фанлар Академияси Туркманистон филиалининг олимлари ҳам қатнашадилар.

В. ЭРИСТОВ.

«Средазгидрострой»нинг бош инженери.

буюк иншоотлари

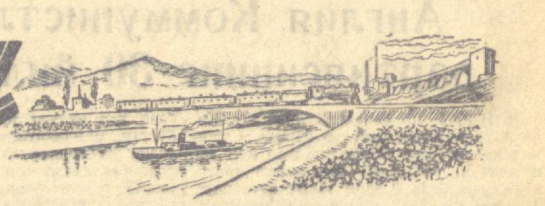

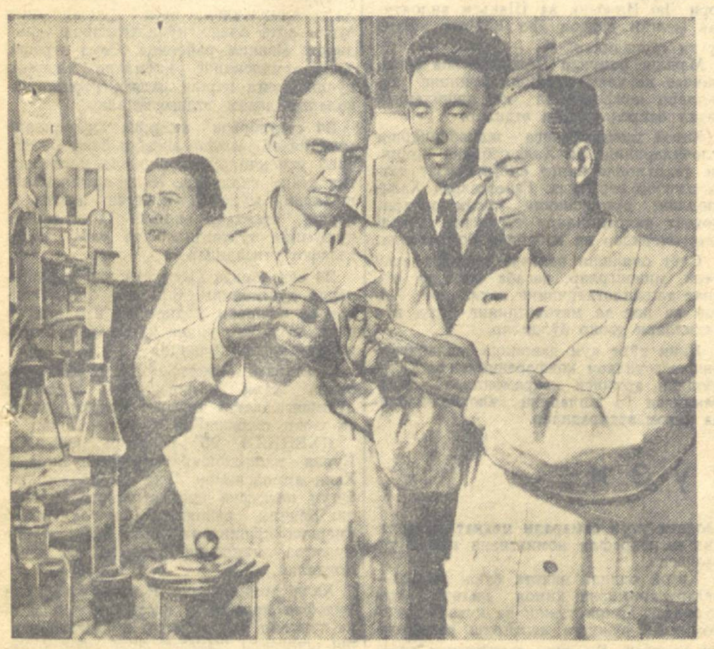

Ўзбекистон олимлари Бош Туркман канали қурилишига доир илмий масалаларни ишлаб чиқишда актив қатнашмоқдалар. Ўзбекистон ССР Фанлар академиясига қарашли химия институтининг коллективи бу қурилишга ўз ҳиссасини қўшмоқда. **Суратда:** химия фанлари кандидати ўртоқ **И. Тошпўлатов** ва илмий ходимлардан **М. С. Жабицкий** ҳамда **М. И. Мякинченко** ўртоқлар лабораторияда янги хил цементни синаб кўрмоқдалар.

И. Глауберзон фотоси.

Бош Туркман канали қурилишига олимларнинг ёрдами

23 сентябрьда Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг президенти Т. А. Саримсоқов раислигида Ўзбекистон ССР Фанлар академияси президиумининг мажлиси бўлди. Бу мажлисда СССР Министрлар Советининг Бош Туркман канали қурилиши ҳақидаги Қарори муносабати блан республика олимларининг вазифалари ҳақидаги масала муҳокама қилинди. Бу масала юзасидан Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг ҳақиқий а'зоси В. В. Поcлавский доклад қилди.

Ўзбекистон ССР Фанлар академияси президиумининг Қарори блан Академия президентининг ўринбосари Ҳ. М. Абдуллаев раислигида Бош Туркман канали қурилишига ёрдам бериш комиссияси тузилди.

Президиум Бош Туркман канали атрофларидаги янги суғориладиган ерларни текшириш учун бирлашган илмий экспедиция ташкил этишга қарор қилди. Ўзбекистон ССР Фанлар академияси тупроқшунослик институтининг директори Н. В. Богданович экспедицияга бошлиқ қилиб тасдиқланди. Бирлашган экспедиция составига тупроқшунослар, ирригаторлар, агрономлар ва бошқа мутахассис олимлар кирдилар.

А М У Г А

Баҳор адрларга ёйганда гилам
Катта Фарғонанинг бўйига бордим.
Баланд акацларнинг қўшиғин тинглаб,
Ям-яшил чаманлар бағрида юрдим;

Аввалги саҳрода қолганман бир кун;
Қуёш куйдирарди, кўринмасди жон.
Энди шу'лаларга кўмилган олам
Шу қадар наш'али, порлоқ, чароғон.

Эҳе, пахтазорлар... Боққан кишининг —
Унинг поёнига етмайди кўзи.
Аслида, минг йиллар орзу қилинган
Саодат боғидир шу ернинг ўзи!

Темир дарвозадан гурлаб тушган сув
Ҳаёт дар'ёсида оқар лиммо-лим,
Кейин таралади чексиз водига...
Шунда, сен томонга кетди хаёлим:

Олис ўтмишингни этдим тасаввур,
Сўзласам, узундир ҳикоянг жуда.
Фақат шу аёнки, халқнинг зорига
Қайрилиб боқмасдан, оқдинг беҳуда...

Шаҳарлар йўқолди қум босқинидан,
Чаманлар қуриди, қуллар ютди қон.
Сен эса, ваҳшатнинг тимсоли каби,
Жабр-дийдаларга бермадинг омон.

Шундай ўтиб кетди асрлар... Сени
Гоҳо ўқир эдим эл достонида.
Ширин хаёлингни кўрардим мудом
Нажот излаб кезган инсон жонида.

Синглинг ҳам сен каби эди бағри тош,—
Ечилмас сирларга тўла Сирдар'ё.
Эрксиз, сувсиз, нурсиз ҳаёт—ҳаётми?
Тун эди одамнинг кўзига дун'ё.

Октябрь қуёши нур сочмасайди,
Сир ҳам эгмас эди бизларга бошин.
Сталин азми-ла мангу порлади
Коммуна асрининг сўнмас қуёши.

Энди сен ҳам кулиб боқасан бизга,
Водилар ҳаёти сендан олур жон;
Сенинг сувинг блан, эй кекса дар'ё,
Чўлда яратамиз янги бир жаҳон.

Катта Фарғонадан йўл олган кема
Каналлар орқали сенга ўтади,
Аминман, карвонлар саҳро кезмайди,
Сендан Москвага бориб етади.

Аминман, ям-яшил қирғоқларингда
Яшнайди коммуна асрининг боғи.
Юксак қасрларда парпираб ёниб
Абадий сўнмагай Ильич чароғи.

Аминман, ҳусида ва камолотда
Гўзал Фарғонадан қолишмас водинг.
Аминман, ғалаба ҳосили блан
Пойтахтга йўл олур сенинг авлодинг.

Сенинг соҳилингда узоқ кездиму
Мовий чиройингга асло тўймадим.
Азиз Ватанимнинг ошиқ ўғлидай,
Буюк иқболингни ўйладим!...

Ҳамид ҒУЛОМ.

Дун'ёда энг катта канал

Бош Туркман каналининг узунлиги 1 100 километр ҳажмдадир. Бу канал дун'ёдаги энг катта каналлардан ҳисобланган Суецк ва Панама каналларидан бирнеча марта катта бўлади. Бош Туркман канали большевиклар партияси ва совет кишиларининг иродаси блан энг қисқа муддат—7 йил ичида қурилади.

Бош Туркман каналининг қурилиши ва ишга тушиши натижасида Амудар'ё этакларидаги янги ерларда 800 минг гектаргача ер сув блан та'мин этилади, Тошовуз областининг ғарбий томонида 100 минг гектарга яқин ва Сариқамиш атрофида 40 минг гектарга яқин ер суғорилади.

Бош Туркман каналининг қурилиши муносабати блан 450 минг гектардан ортиқ ерда қумларнинг кўчишини тўхтатиш учун дарахт ўтқазилади, саксавул, кандин ва бошқа дарахт уруғлари сепилади, ярим миллион гектар ерга ҳар турли дарахт ўтқазилади, Хоразм области ва Қорақалпоғистон АССРнинг чўллари дарахтзор ва мевазор боғларга айлантирилади. Бош Туркман каналининг қурилиши блан Амудар'ё ва Каспий денгизи ўртасида сув йўли очилади. Каналнинг суви блан 300 минг гектар пахта экиладиган ерни суғориш мумкин бўлади.

Янги суғориладиган ерлардан даставвал, Амудар'ё этакларида пахта етиштириш учун фойдаланиш кўзда тутилади. Совет пахтачилигининг жуда йирик базаси вужудга келтирилади.

Бош Туркман канали қурилиши муносабати блан Хоразм воҳасида 30 дан ортиқ янги пахта тозалаш заводи, 14—16 ёғ заводи қуриш, 30—35 та янги район ва 70 тача машина-трактор станцияси ташкил этиш талаб қилинади.

Умуман Бош Туркман каналининг ишга тушиши натижасида сув чиқариладиган ва экин экишга ярайдиган ерларнинг миқдори 8 миллион гектардан ошади. Бу эса мамлакатимиз халқ хўжалигини янада ривожлантиради, саноатимиз янада юксалади, меҳнаткашларнинг маданий-маиший аҳволи яхшиланиб, мамлакатимизда маҳсулотлар мўлкўл бўлади.

Днепр иншоотлари

Украинанинг жанубий районларида ва Қримнинг шимолий районларида қуриладиган каналлар 1 ярим миллион гектар ерни суғоришни, 1 миллион 700 минг гектар ерга сув чиқаришни кўзда тутади.

Бу иншоотларнинг қурилиши натижасида Украинанинг жанубидаги қурғоқ районларни суғориш ва Қримнинг шимолий районларида қишлоқ хўжалик экинларидан юқори ҳосил олиш та'минланади. Бу районларда қурғоқчиликка барҳам берилади.

Днепр иншоотларининг қурилиши натижасида бу районларда буғдой, пахта, шоли ва бошқа техника экинларидан юқори ҳосил олиш мумкин бўлади, гўшт, сут берадиган чорвачилик ва майин жунли қўйчилик янада ривожлантирилади. Бу иншоотлар Украина ССРнинг Херсон, Запорожье, Николаев, Днепропетровск областьларида ва Қрим областининг шимолий районларидаги суғориладиган деҳқончилик районларида қишлоқ хўжалик экинларидан янада юқори ҳосил олишни та'мин этади.

Днепр дар'ёсида қуриладиган Каховка гидроэлектростанцияси эса йилига бир миллиард 200 миллионга яқин киловатт-соат электр қуввати беради. Бу гидроэлектростанциянинг қуввати 250 минг киловатт-қувватга эга бўлади. Бунда 14 миллиард кубометр сув сиғадиган йирик сув омбори ва насос станциялари қурилади. Каховка гидроэлектростанциясининг қурилиши бу районларда халқ хўжалигини электр қуввати блан та'мин этади.

> «ПРОГРАММАМИЗНИНГ РЕАЛЛИГИ — ЖОНЛИ КИШИЛАР, СИЗ БЛАН БИЗ, БИЗНИНГ МЕҲНАТГА ИРОДАМИЗ, ЯНГИЧА ИШЛАШГА ТАЙЕРЛИГИМИЗ, БИЗНИНГ ПЛАННИ БАЖАРИШГА ШАЙЛАНГАНЛИГИМИЗДИР».
>
> *(И. В. СТАЛИН).*

Сталиннинг буюк иродаси блан

Ғафур ҒУЛОМ.

«Бизлар Владимир Ильич Лениннинг генийсидан чароғон бўлган, Иосиф Сталиннинг темир иродаси ҳормай-толмай мў'жизалар яратаётган мамлакатда яшаймиз».

М. ГОРЬКИЙ.

Ажойиб замонда туғилган бахтли инсонлар эканмиз. Зиҳнларимиз Иосиф Сталин илмларининг нури блан тўлиқ ва кўзларимиз жаҳон-жаҳон ҳодисаларнинг хазинасидир. Бу кўзлар энди Сталин замонасининг улуғ иншоотларидан бўлган Куйбишев, Сталинград, Каховка гидроэлектростанцияларини, Бош Туркман, Жанубий Украина, Шимолий Қрим каналларини ҳам кўражаклар, албатта.

Хоразм хону бекларининг бутун жабру зулмларига гувоҳ бўлган ва бир қатра сувсиз Қорақум саҳросининг бутун уқубатларини халқ блан бирга ўз бошидан кечирган, кўчма қум тўфонлари гирдобидан йўл излаган туркман халқининг отахон шоири Маҳтум Қули ўзнинг машҳур ше'рида бундай ёзади:

«— Яшил тоғлар, гулистонлар
биёбон бўлди қумлардан,
Эсиб боди самум, эллар
паришон бўлди қумлардан.
На боғу бўстон қолди,
на қушга ошиён қолди,
На олий бир макон қолди, ки
вайрон бўлди қумлардан.
Чаманлар ёнди-кул бўлди, чу
қисмат бизга шул бўлди,
Бу эл ўз юртида саргашта-сарсон
бўлди қумлардан.
Халойиқ ичра бир касдек,
бу тўфон ичра бир ҳасдек,
Фароғий[1]) бағри қон, чоки грибон
бўлди қумлардан...»

Ўзининг бўйбермас, шўх ва баракали оқими блан Хоразм ва туркман ерларини бўстон қилиб келган кекса Аму XVI асрнинг учинчи чорагигача Ўзбой йўлидан юриб, Каспий денгизига қуйилар эди, Қорақум саҳролари ўртасида ям яшил воҳалар яратиб, гуллаб ётган далани, Вазир ва Гурганч шаҳарларини суғориб обод қилган Аму ўз кут ва баракаси блан бу жўғрофий қит'аларда Нил наҳрининг Миср воҳасида бўлган аҳамиятидан кам аҳамиятга эга эмас эди.

Амудар'ё ўз эски Ўзбой йўлини тахминан 1573—75 йилларда ўзгартиб, Орол денгизига қуйилабошлади. Шу блан, Ўзбойнинг ҳар икки қирғоғида бўлган обод ерлар, Вазир ва Гурганч каби одам тўла обод шаҳарлар аста-секин барбод бўлабошладилар, Қорақум саҳросида учма қумлар бу воҳаларни таниб бўлмайдиган саҳроларга айлантирди. Ўзаро тахт-тож талашган феодаллар—хону беклар эса Амудар'ёга қарши бирор чора кўрмадилар ва кўришдан ҳам ожиз эдилар. Бартольд ўзининг «Туркистонни суғориш тарихи» номли асарида: «Ўзбойнинг қуриб қолишига қарши чора кўриш уёқда турсин, балки Хуросон томондан Шоҳ Аббоснинг қиладиган ҳужумини қийинлаштириш учун бу дар'ёнинг қуришини тезлатишга ҳаракат қилар эдилар», дейди.

Туркманистон халқининг сувсизликдан тортган жабру жафолари қардош ўзбек халқи учун ҳам бегона эмас эди. Улуғ Октябрь социалистик революцияси совет Шарқида яшаган халқларни бойлар, руҳонийлар, хону султонлар зулмидан озод қилганидек, сувсизлик, йўлсизлик, нурсизлик балосидан ҳам қутқарди. Ўзбек халқи бундан 11 йил бурун улуғ Сталиннинг ёрдами блан иш бошлаб, 270 километр узунликдаги Катта Фарғона каналини 40 кунлик қисқа муддат ичида қазиб тамомлади. Бу каналга улуғ Сталиннинг номи берилди. Ҳозир Сталин номли каналнинг ҳар икки қирғоғида бирнеча ўн минг гектарлаб янги пахта ерлари ўзлаштирилганки, бу ерларда жаҳон рекордига муносиб ҳосил олинмоқда. Бу ерларда янги-янги шаҳарлар, районлар барпо этилди. Бу қурилишлар совет халқларининг куч-қудратидан ва коммунизм жамиятни қуриш йўлидаги ғайрат ҳам ташаббусидан далолат беради.

Улуғ Ватан уруши йилларида ўзбек халқи улуғ Сталиннинг ёрдами блан Фарҳод ГЭСни қурди. Коммунизм асрининг сталинча иншоотларидан бўлган бу улуғ ГЭС ўзнинг сўнмас қудрати блан саноатимизнинг бирнеча ўн йирик корхонасини юргизиб туради, социалистик шаҳарларимизни чароғон қилади.

Бу демак, Сталин бошчилик қилар экан, халқ бошлаган иш охиригача етмай қолмайди, демакдир.

Днепр ГЭС, Фарҳод ГЭС, Фарғона канали ва бошқа жуда кўп иншоотларни қурган совет халқи бу қурилишлар орқали ўз қудратини чиниқтириб бормоқда. Энди эса унинг олдида Совет ҳукуматининг қарорлари блан янги ГЭСлар ва каналлар қуришдан иборат улуғвор вазифалар турипти. Бу қурилишлар ҳам улуғ доҳимиз Иосиф Сталиннинг раҳбарлиги остида, халқимизнинг якдил ғайрати блан ўз муддатида барпо қилинажакдир.

Коммунизм қураётган улуғ совет мамлакатининг қудрати ва имконияти чексиздир. Не қилса ҳамки, шоир кишиман: ўз озод Ватанимнинг бу кунини кўриб, қалбим ше'рларга тўлиб кетади; истиқболини тасаввур қилиб, голиб коммунизмнинг жаҳон-тантанасини кўраман. Совет Шарқининг букунги шукуҳини, маданиятини, қурилишларини, боғу бўстонларини, саноатини, сан'атини мазлум қўшни Шарқ халқларининг букунги ҳол-аҳволи блан таққослаб кўраман;

Ана, Судан чўлларида америка, инглиз, француз империалистлари зулмида тентираган биртўда кўчманчи гадо араб қабилалари самум ерлардан лаблари қавжираб саргардон кезмоқдалар...

Кўпинча географлар Аму блан Сирни, шунингдек Дажла блан Фирот наҳрларини икки қўш эгизак опа-сингиллар, деб тасвир қиладилар. Аму блан Сир— бу икки опа-сингил дар'ёларнинг ҳар икки қирғоқларида, я'ни «Мовароуннаҳр» — икки наҳр ўртаси — деб аталган бу ерларда Совет Шарқи жойлашгандирки, бу ерда яшаган турли миллат халқлари, буюк мамлакатимиздаги бошқа иттифоқдош халқлар блан бирга, коммунизмнинг улуғ биносини тикламоқдалар. Аму дар'ёни эски йўлидан— Ўзбойдан оқизмоқчи бўлган, я'ни Сталин замонасининг катта каналини қазимоқчи бўлган азаматлар шу буюк ишга белбоғлаган кишилардир. Сталинча буюк қурилишларни бутун мамлакатимиз барпо этади.

Дажла блан Фирот — икки опа-сингил наҳрлардан эса араб фаллоҳлари сув ичадилар. «Байнаннаҳрайн» — икки наҳр оролиги — деб аталган бу ерда яшаётган араб деҳқонлари эса бу ерда битган хурмоларнинг, лиму, пўртаҳоллар ҳосилининг бир донасини ҳам хато қилмай, инглиз плантаторларига топширадилар ва ўзлари эса «худога шукур қилиб», оч қоладилар...

Ана, Фирдавси, Са'дийларнинг ватани бўлган Эрон. Бу ернинг эндиги хўжайинлари америка-инглиз милитаристларидир. Бу мамлакатнинг ҳақиқий эгаси бўлган деҳқонлар — кишоварзлар, ишчилар — миздурлар эса турли-турли «Ойл компания» (нефть кампаниялари)даги ажнабий хўжайинларнинг текин қулларидир.

Бу эса—бечора Афғонистон. Бу ерда электр ёқилмайди, кенг омма учун газета чиқмайди, водопроводлар йўқ, хотинлар паранжида, халқ ёппасига саводсиз, докторлар «кофир», йўл йўқ, оға Соҳиб ҳукмрон...

Иккинчи жаҳон урушидан илгари Афғонистон ҳукумати Шимолий вилоятлардан бир қисмини суғориш ниятида канал қазимоқчи бўлди. Бу ишни капиталистик Италиядаги алла қайси компанияга «ижара»га берилди. Бечора Афғонистоннинг камбағал хазинасидаги бор пул бу иш кетида барбод бўлди. Капиталистлар алдадилар. Ниҳоят, канал қазилмайдиган бўлди.

Хуллас, ана — Покистон, ана—Ҳиндистон... Шоир қалбига бир қоронғулик чўкади...

Ҳамма совет шоирларидек, совет Шарқидаги шоирларнинг ҳам қудрати ўз халқлари каби реаль оламни, реаль умрни севишларидадир. Чунончи, мен Бош Туркман канали тўғрисида куйлай бошласам, шу улуғ қурилишнинг букунини, эртасини, индинини кўриб тураман ва ўзим шу канални қазимоқда бўлган юз минглаб ишчилар, колхозчилар, инженерлар, олимлар, академиклар блан бирга бўламан; қўлимда кирка бўлмаса ҳамки, қалам бўлади.

Мен кўҳна шарқ шоирларидай сувсизликдан қовжираган кишти-кор учун кўкка термулиб тангридан ёмғир тиламайман:

«Илоҳи сандуғи кавсар очиб оби баҳорон эт
Ки инжу доналар айлаб нисоран абри борон эт»,

демайман; чунки табиатни ўзгартириш, ер юзининг истаган қит'асида истаган иқлимни яратиш одамзоднинг ўз қўлидаги иш эканини халқларнинг улуғ доҳийси, илмлар корефейи Иосиф Сталиндан та'лим олганман. Қўлбола ёмғирнинг нонини еганман, қўлбола шамолда истироҳат қилганман...

Бош Туркман каналининг улуғ истиқболи шу реаль букун ва эртамизнинг мутлақ бўладиган ишидир. Кўҳна Ўзбой шўх Амунинг жонбахш сувларидан коммунизм асрининг янги жомаларига бурканажакдир.

Бу—шунчалар яқин замонки, букун туғилган ўғил у вақтда мактаб эшигига ҳам кирмаган бўлади, букун туғилган тойчоқ—Ўзбой қирғоқларидаги яйловларда биринчи марта пойгага қўшилган бўлади.

Бали, совет халқларининг қудрати олдида замин ҳам, замона ҳам, вақт ҳам, масофа ҳам, табиат ҳам, иқлим ҳам бўйин эгади.

Мана мен ҳозирданоқ гўзал Фарғона водисининг эгизак опа-сингилларини — қорақалпоқ Фарғонасини, жанубий Туркманистон Зарафшонини кўрмоқдаман. Тасаввуримнинг теплоходида Хивадан Москвага кетмоқдаман. Ана, Каспий денгизининг ёнбош ўтлоқлари... Бу ерда миллион-миллион бош қоракўл қўйлари, йилқилар, тевалар... Жаҳон халқларини қийинтирса етгулик ипак пахта далалари..., Хурмо, лиму, пўртаҳол боғистонлари... Социалистик Туркманистоннинг оғир саноати, бахти, давлати...

Сталиннинг буюк иродаси блан яратилажак бу иншоотлар бизнинг ижодий асримиздан енгган коммунизм асрининг авлодларига мукофотдир!

[1]) Фароғий — Маҳтум Қулининг таҳаллуси

Ўзбекистон сув хўжалиги мутахассислари Украина ирригаторларига ёрдам берадилар

(Ўзбекистон ССР Сув хўжалиги министри ўртоқ Ф. Шамсиддинов блан суҳбат)

СССР Министрлар Советининг Каховка гидроэлектростанциясини, Жанубий Украина ва Шимолий Қрим каналларини қуриш тўғрисидаги Қарорини Ўзбекистон ирригаторлари зўр хурсандчилик блан кутиб олдилар.

Инглиз-америка империалистлари янги уруш чиқаришга уринаётган, сулҳпарвар корея халқига қарши жинояткона уруш олиб бораётган бир вақтда, Совет ҳукумати Ватанимизнинг табиатини ўзгартиришга, совет халқининг фаровонлигини оширишга қаратилган катта қурилишлар тўғрисида кетма-кет қарорлар чиқармоқда. Украина ва Қримдаги янги буюк қурилишлар коммунистлар партиясининг ва Совет ҳукуматининг доно сулҳпарварлик сиёсатини яққол ифода қилади, совет халқининг бутун дун'ёда тинчликка интилаётганлигини исботлайди.

Ўзбекистонни чинакам ирригация мактаби деб атаж мумкин. Катта Фарғона канали, Мирзачўл ва бошқа ерлардаги катта каналларни қуришда ва улардан фойдаланишда катта тажриба ортдирган Ўзбекистон қишлоқ ва сув хўжалиги мутахассислари бошқа қардош республикаларнинг социалистик деҳқончилик меҳнаткашларига ўз тажрибаларини астойдил ўргатиб келмоқдалар, суғориш ишларини ривожлантиришда уларга ҳартарафлама ёрдам бермоқдалар. Ўзбекистон инженерлари Дон, марказий қоратупроқ областьлари, Кавказ районларидаги ерларни суғоришда кўпгина ишлар қилдилар.

Ўзбекистон ирригаторлари аллақачондан буён Украина ва Қрим ирригаторлари блан яқин алоқада бўлиб келмоқдалар. Ўзбекистон ССР Сув хўжалиги министрлигининг архивларида Жанубий Украинани суғориш масалаларига доир қизиқарли ҳужжатлар сақланмоқда. Бу ҳужжатлар орасида 1912 йилда Тошкентда нашр этилган бир китоб бор.

Китоб автори—Ўзбекистонли машҳур инженер-ирригатор Ф. М. Моргуненков Украинанинг жанубидаги ерларни ўзи оқиб келадиган Днепр сувлари блан суғориш ҳақидаги фикрларини баён қилади. Автор бу ҳақдаги таклифларни 1912 йилда ишлаб чиққан. Китобда Днепрга канал қуриш ҳақида уч хил лойиҳа кўрсатилган. Лекин чор ҳукумати Ўзбекистон ирригаторининг бу қимматли таклифини амалга оширмади. Ф. Моргуненковнинг таклифи архивда қолиб кетди.

Украин халқининг унумдор ерларни сувга қондириш ҳақидаги асрий орзулари Сталин замонасида рўёбга чиқмоқда. Украин халқи бундан буён бу ерларда пахта ва бошқа экинлардан муттасил юқори ҳосил олади, колхозчиларнинг моддий фаровонлигини тинмай оширади. Совет олимлари исте'додли олим Ф. М. Моргуненковнинг таклифини унутганлари йўқ. Улар Украина ерларини суғориш ҳақидаги гениал сталинча планни тузган вақтда бу таклифдан фойдаландилар.

Биз Днепр бўйидаги ерларни суғориш юзасидан ўтказилган қидириш ишларида кўпгина мутахассисларимиз бевосита қатнашганлиги блан фахрланамиз. Ўзбекистон мутахассислари канал трассасини ўрганишда иштирок қилдилар.

Украин халқининг ўз ерларига сув чиқариш ва экин майдонларини суғориш тўғрисидаги асрий орзуси рўёбга чиқаётган шу кунларда қардош республикадаги ўртоқларимизга табиатни ўзгартириш учун олиб бораётган курашларида янада кўпроқ ёрдам берамиз. Волга дар'ёсидаги гидростанциялар ва Амудар'ё—Красноводск Бош Туркман каналидек, Украинадаги янги катта қурилиш ҳам умумхалқ ишидир. Ўзбекистон ССР сув хўжалиги мутахассислари янги каналларни қурувчиларга ҳартарафлама ёрдам берадилар. Улар лойиҳалаш ишларини бажаришда қатнашадилар, зарур маслаҳатлар бериб турадилар, Ўрта Осиёдаги суғориш ишларида ортдирилган кўп йиллик тажрибалар оммалаштирилган илмий асарларни юборадилар.

Агар зарур бўлса, Ўзбекистон ССР сув хўжалиги мутахассислари қурилиш ишларида шахсан қатнашиб, Украина сув хўжалиги ходимларига ёрдам беражаклар. Ўзбекистон ирригаторлари Украина ва Қримдаги катта қурилишларни тезлатиш учун қўлларидан келган ҳамма тадбирларни кўрадилар.

Ҳозирги вақтда Ўзбекистон сув хўжалиги ходимлари ва мутахассислари коллективида қизғин иш бормоқда. Коллектив СССР Министрлар Советининг Бош Туркман канали қурилиши тўғрисидаги қарорини қизғин муҳокама қилиб, Қорақумнинг табиатини ўзгартиришдан иборат сталинча планни амалга ошириш учун тайёрланмоқда.

Ўзбекистон ирригаторлари ва мелиораторлари олдида канал атрофидаги ерларни суғориш учун Амудар'ё сувидан фойдаланишга ўз вақтида яхши тайёрланиш вазифаси турибди. Лойиҳалаш ва қидириш ишларини олиб борувчи ходимлар сув тақсимловчи каналлар схемасини тузмоқдалар. Янги ерларда энг мукаммал иншоотлар қуришга доир масалалар ҳал қилинмоқда.

Ўзбекистон ССР Сув хўжалиги министрлигининг ходимлари Қорақалпоғистон АССРнинг табиатини ўзгартиришдан иборат сталинча планни муваффақиятли бажариш учун бутун куч-қувватларини сарф қиладилар.

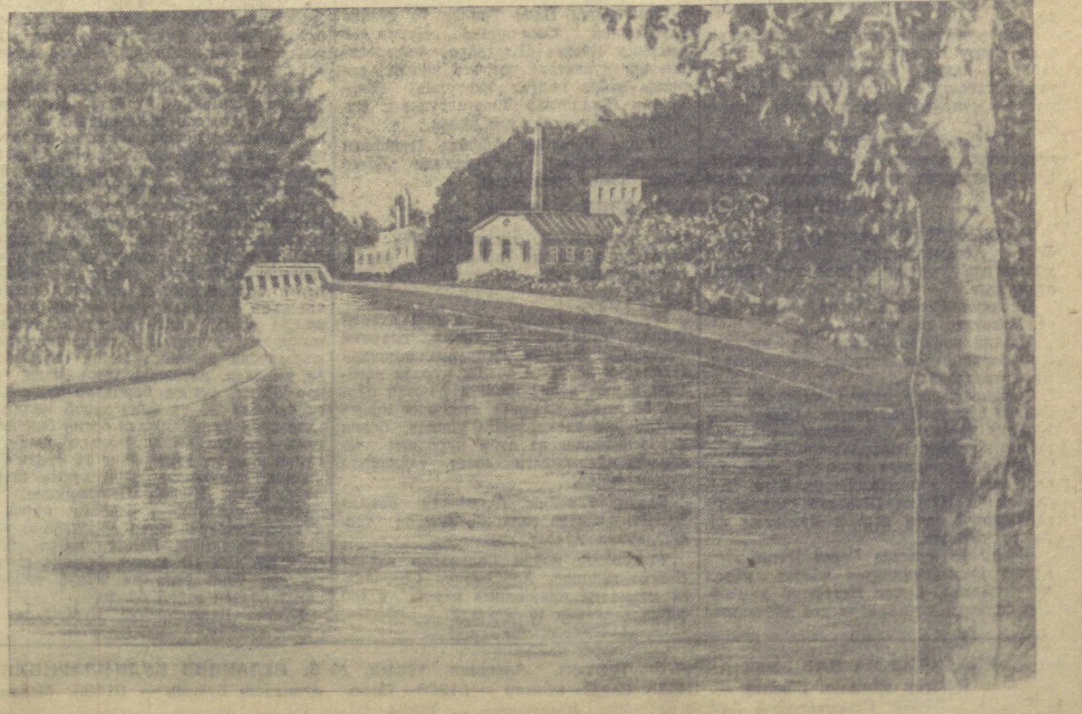

Қоммунизм улуғ ме'мори
Режа тузди, қўзғолди халқлар.

Халқлар борар Аму дар'ёга,
Халқлар борар қадим Ўзбойга.

Гигант канал қазилар чўлда
Ва ГЭСлардан шу'лалар балқар!..

Англия Коммунистлар партиясининг 30 йиллиги

ЛОНДОН, 25 сентябрь. (ТАСС). Кеча Англия Коммунистлар партияси ташкил қилинганига 30 йил тўлган кун нишонланди. Лондонда ўтказилган тантанали мажлисда 9 минг киши қатнашди. Мажлис тинчлик учун кураш шиори остида ўтди. Мажлис аҳли Англия компартияси бош секретари Гарри Поллитнинг чақириғини, я'ни америка империалистларининг учинчи жаҳон уруши чиқаришга қаратилган уринишларини барбод қилиш учун Англия блан СССР ўртасида ҳамкорлик ўрнатиш керак деган чақириғини қизғин табриклади.

«Дейли Уоркер» газетаси муҳарриринииг ёрдамчиси Жон Голлан дун'ёдаги барча мамлакатларнинг коммунист ишчи партияларидан олинган табрикларни ўқиб эшитдирди.

ВКП(б) Марказий Комитетининг Англия компартияси ижроия комитетига юборган табриги қаттиқ қарсак чалиб кутиб олинди.

«АНГЛИЯ КОММУНИСТЛАР ПАРТИЯСИНИНГ ИЖРОИЯ КОМИТЕТИГА

Совет Иттифоқи Коммунистлар партиясининг Марказий Комитети инглиз ишчилар синфининг илғор отряди бўлган Англия Коммунистлар партиясига унинг тузилганига ўттиз йил тўлганлиги муносабати блан қардошлик саломини йўллайди.

Партия сафларини мустаҳкамлаш ишида, ишчилар синфининг бирлиги учун, инглиз халқи блан Совет Иттифоқи халқлари ўртасидаги дўстликни мустаҳкамлаш учун, тараққийпарвар кучларни янги уруш чиқаришга интилаётган империалистик агрессорларга қарши, тинчлик йўлидаги курашга жипслаштириш учун курашда Англия компартиясига муваффақиятлар тилаймиз.

Англия меҳнаткашларининг ҳаётий манфаатлари учун, тинчлик, демократия ва социализм иши учун Англия Коммунистлар партияси олиб бораётган курашда унга муваффақиятлар тилаб билдирган қизғин истакларимизни йўллаймиз.

Совет Иттифоқи Коммунистлар партиясининг Марказий Комитети»

Хитой компартиясининг Мао Цзе-дун имзоси блан юборилган табриги ҳам гулдурос қарсак чалиб кутиб олинди.

Мажлисда Гарри Поллит нутқ сўзлаб, бундай деди: «Биз Қўшма Штатларнинг Англияга қилаётган таз'йиқи натижасида бизни учинчи жаҳон уруши йўлига нақадар тез олиб кираётганликларини тинчликни ҳимоя қилишни истаган ҳамма кишиларга кўрсатишимиз керак. Аҳвол улар ўйлаганига қараганда ҳам анча жиддийдир. Меҳнаткашларнинг ўз олдиларига қўйиладиган янги масалаларни муваффақиятли ҳал қилишлари учун ҳарқачондагига қараганда ҳам мустаҳкам бирлик зарурдир».

Сўнгра Поллит бундай деди: «Биз курашнинг янги даврига кираётирмиз. Олдимизда халқимизнинг, мамлакатимизнинг, кўп авлодларнинг бахти-саодатини, осойишталигини ва тинчлигини та'минлаш вазифаси турипти. Қўшма Штатлар Англияга бошқа мамлакатлар блан ҳар иккала томон учун фойдали бўлган, мамлакатимиздаги жиддий иқтисодий қийинчиликларни бартараф қиласладиган савдо-сотиқ ишлари олиб боришга рухсат бермаётган экан, ҳарбир софдил киши буни кўриб ташвишланмаслиги мумкинми, ахир».

Поллит айтдики, қайтадан қуролланиш тўғрисида Қўшма Штатларнинг буйруғи блан ҳукумат томонидан ишлабчиқилган кенг программа инглиз халқидан янада каттароқ қурбонлар талаб қилади. Бу программа амалга оширилганида Англиянинг экономикаси янада заифланади, Англия янада кўпроқ Қўшма Штатлар ҳукмронлиги остига тушиб қолади.

Поллит Қуриядаги уруш ҳаракатлари ҳақида гапириб, гулдурос қарсаклар остида, мен Сталинград жанглари энг кескин тус олган даврда Совет Иттифоқи халқларининг муваффақиятига қандай ишонган бўлсам, Қурия халқининг ҳам провардида ғалаба қозонишига шундай ишонаман, деди. Поллит инглиз халқини ҳукумат томонидан юргизилаётган ҳозирги ҳалокатли сиёсатни ўзгартириш учун бутун кучини сарф қилишга чақирди. «Компартия, — деди у, — Англиянинг барча меҳнаткашларини ҳарбий хизмат муддатининг узайтирилишига қарши қудратли кампанияни кучайтириб юборишга, инглиз қўшинларининг Малайя ва Қуриядан ўз юртларига қайтарилишини талаб этишга, Хитой халқ республикасининг Бирлашган Миллатлар Ташкилотида қатнаштирилишини Совет Иттифоқи, халқ демократияси мамлакатлари ва Хитой блан савдо битимлари тузиш тўғрисида Англиянинг яна музокаралар бошлашини талаб этишга чақиради».

«Барча сулҳпарвар кишилар, — деди Поллит, — Тинчлик тарафдорларининг ноябрь ойида Шефилда чақириладиган иккинчи жаҳон конгрессини қизғин қўллаб-қувватлашлари керак, токи бу конгресс тинчлик учун курашда муҳим давр очсин. Атом бомбасини ишлатишга очиқдан-очиқ чақирилаётганлиги Стокгольм Мурожаатига имзо тўплашни давом эттириш нақадар муҳим эканлигини яққол кўрсатади. Стокгольм Мурожаати атом қуролини тақиқлашни талаб этади ва атом қуролини биринчи бўлиб ишлатган ҳукуматни ҳарбий жиноятчи деб э'лон қилишни талаб этади. Англиянинг бойликларидан уруш мақсадларида эмас, балки тинч қурилиш ишлари учун фойдаланиш керак».

Поллит бундай деди: Совет Иттифоқи Бирлашган Миллатлар Ташкилотидаги ўз вакиллари орқали таклиф киргизди. Бу таклиф атом бомбасини ишлатиш хавфининг олдини оладиган бирдан-бир таклифдир. Вишинский ўтган ҳафтада тинчлик ҳақида яна таклифлар киргизди, бу таклифлар қабул қилинганида, улар уруш хавфини бартараф қилиб, тинчликни та'минлашлари мумкин.

Поллит бу сўзларни айтганида мажлис аҳли узоқ вақт қарсак чалди.

Поллит ўз сўзининг охирида коммунизмнинг гиганти, бутун дун'ё ишчиларининг йўлбошчиси И. В. Сталинга ёзилган табрикномани ўқиб берди.

Пекинда ишлабчиқариш а'лочилари ва Халқ-озодлик армияси қаҳрамонларининг слёти очилди

МАО ЦЗЕ-ДУН ва ЧЖУ ДЭ сўзлари

ПЕКИН, 25 сентябрь. (ТАСС). Бугун Пекинда тантанали вазиятда ишлабчиқариш а'лочилари миллий конференцияси блан Халқ-озодлик армияси қаҳрамонлари миллий конференциясининг очилишига бағишланган қўшма мажлис бошланди. Конференциянинг ишида юқори ҳосил олган кўпгина деҳқонлар ҳам қатнашмоқдалар. Қўшма мажлис Марказий халқ ҳукумати раисининг ўринбосари Чжу Дэнинг қисқача кириш сўзи блан очилди. Ишлабчиқариш а'лочилари ҳаракати тўғрисида молиявий-иқтисодий комиссиянинг раиси, оғир саноат министри Чень Юнь доклад қилди.

Докладдан кейин Марказий халқ ҳукумати раисининг ўринбосари Ли Цзи-Шень, бош министр ўринбосари Го Мо-жо, Хитой Демократик иттифоқининг вакиллари, транспорт министри профессор Чжан Бо-цзюн, Миллий реконструкция демократик уюшмасининг вакили, бош министр ўринбосари Хуан Янь-бей табрик нутқи сўзладилар.

Мажлис қатнашчилари Хитой Марказий халқ ҳукумати раиси Мао Цзе-дун залда пайдо бўлганида уни қизғин табриклаб кутиб олдилар. Мао Цзе-дун мажлисда Хитой коммунистлар партиясининг Марказий Комитети номидан қисқача табрик нутқи сўзлади.

Конференция вакиллари Мао Цзе-дунга ва Чжу Дэга жуда кўп совғалар тақдим этдилар. Совғалар орасида қизил байроқлар, йўлбошчиларнинг конференция қатнашчилари томонидан тайёрланган портретлари, ишлабчиқариш а'лочилари тайёрлаётган маҳсулотнинг нусхалари бор ва ҳоказо.

Тантанали мажлис охирида Жаҳон демократик ёшлар уюшмаси делегациясининг бошлиғи Боккара, Жаҳон касаба союзлари уюшмасининг вакили Торнтон, Индонезия касаба союз делегациясининг вакили Аионо, Умумхитой демократик хотин-қизлар уюшмасининг раиси Цай Чан ва Хитой Янги-демократик ёшлар союзининг бош секретари Фин Вень-пин табрик нутқи сўзладилар. Конференция қатнашчилари уларни узоқ қарсак чалиб кутиб олдилар.

Конференция вакилларидан Халқ-озодлик армияси қаҳрамони Вей Ли-го, меҳнат қаҳрамони, ҳозирги вақтда Пекин шаҳар электр станциясининг директори Лю Ин-юань ва Шаньси вилоятидан келган деҳқон Лю Юй-хоу жавоб нутқи сўзладилар.

Мажлис охирида Пекин касаба союз, жамоат ва халқ ташкилотларининг вакиллари конференция қатнашчиларига қизил байроқ тақдим этдилар.

Хитой жамоатчилиги ишлабчиқариш а'лочиларининг ва Халқ-озодлик армияси қаҳрамонларининг слётига ғоят катта э'тибор бермоқда. Газеталарда Халқ-озодлик армиясининг қаҳрамонлари, меҳнат қаҳрамонлари тўғрисида ҳикоялар, очерклар ва хабарлар босилмоқда.

Слёт очилиши вақтида ҳукумат а'золари, министрлар, касаба союз ва жамоат ташкилотларининг вакиллари, Хитой ва чет эл матбуотининг жуда кўп вакиллари ҳозир бўлдилар.

Яқин тўрт кун давомида ишлабчиқариш а'лочилари конференцияси ва Халқ-озодлик армияси қаҳрамонлари конференцияси ўз ишларини алоҳида-алоҳида давом эттирадилар.

МАО ЦЗЕ-ДУН сўзи

ПЕКИН, 25 сентябрь. (ТАСС). Ишлабчиқариш а'лочилари конференцияси блан Халқ-озодлик армияси қаҳрамонлари конференцияси қатнашчиларининг бугун Пекинда очилган қўшма мажлисида Хитой халқ республикаси Марказий халқ ҳукуматининг раиси Мао Цзе-дун Хитой компартияси Марказий Комитети номидан табрик нутқи сўзлади.

Мао Цзе-Дун ўз нутқида бундай деди:

Хитой Коммунистлар партиясининг Марказий Комитети сизни слётингизнинг очилиши блан қизғин табриклайди ва ишингиз учун ташаккур изҳор қилади. Сиз душманни қириш учун олиб борилган курашда, саноатни ва қишлоқ хўжалигини тиклаш ҳамда ривожлантириш учун курашда жуда кўп қийинчиликларни енгдингиз. Сиз бу курашда катта жасорат, моҳирлик ва сабот-матонат кўрсатдингиз. Сиз Хитойнинг энг яхши кишиларисиз. Сиз халқ саноатининг ҳамма тармоқларини ғалаба сари олиб бормоқдасиз.

Сиз — халқ ҳукуматининг ишончли таянчи ва халқ ҳукумати блан кенг халқ оммаси ўртасида алоқа ўрнатувчи воситасиз.

Хитой Коммунистлар партиясининг Марказий Комитети Хитой Коммунистлар партиясининг барча а'золарини ва бутун хитой халқини сиздан ўрганишга чақиради. Шу блан бирга Хитой Коммунистлар партиясининг Марказий Комитети сиз қадрдон вакилларни, Хитой фронтининг барча қаҳрамонларини ва ишлабчиқариш а'лочиларини халқдан ўрганишни давом эттиришга чақиради.

Сиз кибрлик ва ҳотиржамликка йўл қўймай, тинмай ўрганишни давом эттириб, буюк Хитой республикасининг бахт-саодати учун самарали меҳнат қилаоласиз ва шарафли номингизни юксак тутаоласиз.

Хитой олдида иккита буюк вазифа— чегараларимизни ҳимоя қилиш учун қудратли армия тузиш ва қувватли экономикани вужудга келтириш вазифалари турибди. Бу икки вазифанинг бажарилиши, ўртоқлар, сизларнинг маҳкам жипслашувингизга боғлиқдир, Халқ-озодлик армияси командирларининг ва оддий жангчиларининг жипслашувига, ишчилар, деҳқонларнинг ва бутун Хитой аҳолисининг жипслашувига боғлиқдир.

Хитой халқ республикаси тузилганига яқинда бир йил тўлиши муносабати блан бу слёт айниқса муҳимдир. Биз конференцияга муваффақият тилаймиз, ишингизда бундан буён ҳам самарали муваффақиятларга эришувингизни тилаймиз.

ЧЖУ ДЭ сўзи

ПЕКИН, 25 сентябрь. (ТАСС). Ишлабчиқариш а'лочилари конференцияси блан Халқ-озодлик армияси қаҳрамонлари миллий конференцияси қатнашчиларининг қўшма мажлисида Марказий халқ ҳукумати раисининг ўринбосари, Халқ-озодлик армияси бош қўмондони Чжу Дэ нутқ сўзлади. У бундай деди:

«Бугунги слёт хитой халқи Хитой Коммунистлар партияси раҳбарлиги остида узоқ вақт давомида олиб борган курашнинг натижасидир, шунингдек сизнинг қаҳрамонона ҳаракатларингиз натижаси, кенг омманинг якдил бўлиб намунали ишлаши натижасидир. Шу сабабли бу слёт ғоят катта аҳамиятга эга бўлиб, хитой халқи олиб бораётган кураш тарихига ёзилишга лойиқдир. Сизнинг орангизда ҳарбий қисмлардан, халқ милицияси отрядларидан келган кишилар, саноат корхоналари ва шахталардан келган ишлабчиқариш а'лочилари ҳамда қишлоқ хўжалик илғорлари бор. Сиз хитой халқидан ан'анавий мардлик ва меҳнатсеварликни мерос қилиб олгансиз, сиз озодлик учун олиб борилган улуғ уруш даврида ва миллий қурилишнинг қийин вазифаларини амалга ошириш вақтида кенг оммани ўзингизга эргаштириб, ватанпарварлик, революцион қаҳрамонлик ва ташаббус кўрсатиб фидокорона меҳнат қилдингиз. Бизнинг озодлик учун олиб бораётган урушимиз ҳали тугагани йўқ, ҳозирги вақтда бизнинг олдимизда босқинчиларнинг қолган-қутганларини тугатиш, Тайван ва Тибетни озод қилиш, тинчликни ҳимоя қилиш ва бой, кучли, янги Хитойни барпо этиш вазифалари турибди.

Хитой халқи сулҳпарвардир. Лекин тинчликни сақлаш, ҳимоя қилиш ва эришилган ғалабаларимизнинг меваларини муҳофаза қилиш учун қудратли халқ қуролли кучлари тузиш талаб қилинади. Халқ озодлик армиямиз — халқ қуролли кучларимиз юксак жанговарлик руҳига эгадир. Агар ана шу хислат яна кучайса, армиямизни енгилмас деб ҳисоблаш мумкин.

Кўпгина ишлабчиқариш а'лочиларимиз ва қишлоқ хўжалик илғорларимиз саноат ва қишлоқ хўжалик маҳсулотини кўпайтириш мақсадида маҳсулот ишлаб чиқаришни кўпайтиришга ёрдам берадиган турли усулларни белгилаб бердилар. Улар техникани мукаммаллаштириш йўлида кўп хизмат қилдилар ва жуда кўп нарсани ихтиро' этдилар. Агар сиз буни кенг миқ'ёсда давом эттирсангиз, ўзингизни шон-шарафларга сазовор қиласиз. Сиз ҳамиша Хитой коммунистлар партияси ва раис Мао Цзе-дун кўрсатган йўлдан боришингиз, оммадан ўрганишингиз ва омма блан бирга бўлишингиз керак.

Мен бу икки конференцияга муваффақият, вакилларга эса сиҳат-саломатлик тилайман».

Хитой Марказий халқ ҳукуматининг нотаси

ПЕКИН, 25 сентябрь. (ТАСС). Синьхуа агентлиги хабар беради: Хитой Марказий халқ ҳукуматининг ташқи ишлар министри Чжоу Энь-лай неча Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг бош секретари Трюгве Лига нота юборди. Бу нота Бош Ассамблея бешинчи сессиясининг раиси Энтезамга ва Хавфсизлик Советининг раиси Жеббга топшириш учун белгиланганди. Нотада бундай дейилади:

Шарқи-Шимолий Хитой халқ ҳукуматининг хабарига кўра, 1950 йил 22 сентябрьда Қўшма Штатларнинг Қуриядаги агрессив кучларига қарашли ҳарбий аэропланлари Хитой халқ республикасининг чегарасини яна буздилар; бу аэропланлар даставвал Хитойнинг Ляодун вилояти, Куаньдянь уездидаги Лакушао устида разведка мақсадида учиб юрдилар, сўнгра мазкур вилоятнинг Аньдун шаҳри районига 12 бомба ташлаб, шаҳар районларини хароб этдилар ва Хитой гражданларини ярадор қилдилар; бу ҳодиса америка аэропланларининг бундан аввалги ўққа тутишларига қараганда ҳам жиддийроқдир. Бу фактнинг тафсилоти қуйидагича:

22 сентябрьда Пекин вақти блан соат 22 дан 01 минут ўтганда Қуриядаги америка агрессив кучларининг аэроплани Хитойга қарашли Ляодун вилоятининг Куаньдянь уездидаги Лакушао устида разведка ўтказиш мақсадида пайдо бўлди; бизнинг гарнизонимиз томонидан огоҳлантирилгандан кейин бу аэроплан жануб томонга учиб кетди. Шу куни Пекин вақти блан соат 22 дан 15 минут ўтганда Қўшма Штатларнинг Қуриядаги агрессив кучларига қарашли «В-29» деган бомбардимончи аэроплан шарқи-шимолий томондан учиб келиб Аньдун шаҳри устида пайдо бўлди ва Аньдун шаҳридаги Чен'ан Род кўчасининг шарқи-жанубий районига 12 та катта бомба ташлади, натижада икки киши ярадор бўлди, устига бомбалар тушганлиги сабабли 28 та бино хароб қилинди, ҳаво кучи блан 300 дан ортиқ бинонинг томи бузилди ва деразалари синди, 5 мудан (бир му гектарнинг 16 тидан бир қисмини ташкил қилади) ортиқ полиз нобуд бўлди. Қўшма Штатларнинг Қуриядаги агрессив кучларига қарашли мазкур бомбардимончи аэроплан бомбаларини ташлагач, Пекин вақти блан соат 22 дан 19 минут ўтганда шаҳар устидан учиб ўтди ва жануб томонга кетиб кўздан ғойиб бўлди.

Қўшма Штатларнинг Қуриядаги агрессив кучларига қарашли аэропланларнинг бу янги жиноий ҳаракати Қўшма Штатларнинг Қуриядаги агрессив кучлари томонидан Хитой ҳаво чегараларини бузишдан иборат игвогарлик ҳаракатлари тобора кўпаяётганлигини кўрсатади ва Америка Қўшма Штатларининг Қурияга қарши бошлаган агрессив урушни яна кенгайтиришга, Тайванга қарши қуролли агрессия бошлашга ва Хитойга қарши агрессиясини янада кенгроқ ҳажмда кучайтириб юборишга уринаётганлигидан аниқ далолат беради.

Мен шу йил 27 ва 30 августда ҳамда 10 сентябрьда Қўшма Штатларнинг Қуриядаги агрессив кучларига қарашли ҳарбий аэропланларнинг Хитой ҳаво чегарасини бузиб, Хитой гражданларини ўққа тутишдан, ўлдириш ва ярадор қилишдан ҳамда Хитойнинг мол-мулкига зиён етказишдан иборат жиноятларига қарши Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Хавфсизлик Советига олдида норозилик билдирган ва бу айбни қўйган эдим; мен Хитой халқ республикасининг Марказий халқ ҳукумати Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Хавфсизлик Советининг ишларида қатнашиш учун ўз делегациясини юборсин деб ҳам талаб қилган эдим.

Хавфсизлик Советининг Қўшма Штатларга итоат қилувчи кўпчилиги Хитой халқ республикаси томонидан қўйилган айбни кун тартибига киргизишга юзаки рози бўлган бўлса ҳам, ҳақиқатда бу кўпчилик Хитой вакилининг Хавфсизлик Советида бу масалани баён қилиб беришига ва муҳокамада қатнашишига йўл қўймади. Қўшма Штатлар бу ҳаракати, бир томондан, Қўшма Штатларнинг Бирлашган Миллатлар Ташкилотидаги ўзига итоатли кўпчиликдан фойдаланиб, ўзининг агрессив ҳаракатларини беркитишга уринаётганлигини, иккинчи томондан, Хитой вакили Қўшма Штатларнинг қабиҳ жиноятларини фош қилади деб Хитой вакилининг иштирок қилишидан қўрққанлигини яққол кўрсатади.

Сўнгра, Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Бош Ассамблеяси Қўшма Штатлар назорати остидаги кўпчилик қабул қилган ғайри қонуний қарорлар натижасида 475 миллион хитой халқининг адолатли талабига беларво қараб, Бирлашган Миллатлар Ташкилотида Хитой халқ республикасининг қонуний вакили иштирок қилишига йўл қўймади ва тескаричи гоминдан тўдаси йолдиқларининг ғайри қонуний «вакили» Цзян Тин-фуни Бирлашган Миллатлар Ташкилотида Қўшма Штатларнинг занжирдаги ити сифатида ҳозиргача сақлаб келди. Бу ҳол Бирлашган Миллатлар Ташкилотини аслда Американинг Хитойга қарши қаратилган агрессиясини ва Американинг урушни кенгайтиришга қаратилган ҳаракатларини ниқобловчи қуролга айлантирди.

Қўшма Штатларнинг Қуриядаги агрессив кучларига қарашли ҳарбий аэропланларнинг, я'ни Хитойнинг ҳаво чегарасини бузиб, бомбардимон қилган ва хитой гражданларини ярадор қилган аэропланларнинг юқорида айтилган янги жиноятлари, Шарқда Қўшма Штатлар чиқарган уруш алангаси янада авж олдирилаётганлигидан дарак беради. Агар шундай вазиятда Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Бош Ассамблеясида қатнашувчи кўпчилик давлатларнинг вакиллари ҳали ҳам Қўшма Штатларнинг найрангларига қўшилиб, Қўшма Штатларнинг бу жиноий агрессияси ҳақида аввалгича индамайдиган бўлсалар, Шарқда уруш алангаси авж олдирилаётганлиги учун улар ҳам қисман жавобгар бўладилар. Дун'ёнинг сулҳпарвар халқлари бунга қўл қовуштириб қараб тураолмайдилар.

Мен шу блан Хитой халқ республикасининг Марказий халқ ҳукумати номидан Бирлашган Миллатлар олдида Қўшма Штатлари агрессив жиноий ҳаракатлари учун яна айблайман ва Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Бош Ассамблеяси Қўшма Штатларнинг Қуриядаги агрессив кучларига қарашли ҳарбий аэропланларнинг Хитой ҳаво чегарасини бузганликлари ва Хитой территориясини ўққа тутганликлари ҳамда бомбардимон қилганликлари, шу блан хитой аҳолиси ўртасида қурбонларга сабаб бўлганликлари ва Хитой мол-мулкига зарар етказганликлари тўғрисида Хитой халқ республикаси қўйган айбни дарҳол кун тартибига киргизсин деб, шунингдек Бош Ассамблея масалани баён қилиб бериш ва муҳокамада қатнашиш учун Хитой халқ республикасининг вакилларини дарҳол қабул қилсин деб талаб этаман. Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Бош Ассамблеяси Қўшма Штатларнинг жиноий агрессиясини қоралаш ва америка агрессив кучларини Қуриядан дарҳол олиб кетиш, шу блан Узоқ Шарқда ва бутун дун'ёда тинчлик ўрнатиш учун та'сирли чоралар кўришни Хавфсизлик Советига дарҳол тавсия қилиши керак.

Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеясининг бешинчи сессияси

БОШ АССАМБЛЕЯНИНГ 25 СЕНТЯБРЬ ЭРТАЛАБКИ ЯЛПИ МАЖЛИСИ

НЬЮ-ИОРК, 25 сентябрь. (ТАСС). Бугун Бош Ассамблеянинг эрталабки ялпи мажлисида умумий музокаралар давом этди.

Биринчи бўлиб Доминикан республикасининг вакили Диас Ордоньес гапирди. У қисқача гапида Америка Қўшма Штатларининг Қуриядаги агрессиясини табриклаб, тинч Қурия халқига қарши бошланган агрессияни Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Устави принципларига мувофиқ ҳаракат деб да'во қилди. Диас Ордоньес Бош Ассамблеяни франкочилар Испанияси ҳақида 1946 йил 12 декабрьда чиқарилган резолюцияни бекор қилишга ва франкочилар блан тўла дипломатия ҳамда савдо муносабатларининг яна бошланишига йўл қўйишга чақирди.

Тито тўдасининг вакили Кардель Совет Иттифоқига, халқ демократияси мамлакатларига ва Қурия халқ республикасига қарши кўпол туҳмат блан тўлган нутқ сўзлади. Шу блан бирга Кардель Қўшма Штатларга хушоматгўйлик қилишга зўр бериб уринди. Тито тудасининг вакили ўз нутқида Қуриядаги америка агрессиясини оқлашга уринди. Совет Иттифоқига ва Қурия халқ-демократик республикасига қарши энг жирканч ва қабиҳ ёлғон сўзларни айтишдан ҳам тортинмади. У Қўшма Штатлар олдида лаганбардорлик қилиб, Қурия халқининг америка агрессиясига қарши олиб бораётган уруш ҳаракатларини «Қурия халқининг ҳақиқий мустақиллиги ва бирлигига хизмат қилмайди» деб да'во қилишгача бориб етди.

Тито тудасининг вакили Югославия блан Совет Иттифоқи ўртасидаги муносабатлар ҳақида, Совет Иттифоқининг ташқи сиёсати ҳақида гапирганида туҳмат ва мунофиқликда ҳаддидан ошиб кетди.

...У, Совет Иттифоқи ва халқ демократияси мамлакатлари Югославияга қарши агрессия тайёрлаётирлар, деган гаплари блан ҳатто Херст пропагандасидан ҳам ошиб кетди. У ўзининг ёлғон да'воларини «исботлаш» учун бирқанча демократик мамлакатлардан Югославия дипломатия вакилларининг чиқариб юборилганлигини далил қилиб келтирди, броқ у бу ҳол мазкур вакилларнинг қўпоручилик ва жосуслик ишлари блан шуғулланганликлари натижасида юз берганлиги, ошкора ўтказилган бирқанча судларда бу нарса фош қилинганлиги ҳақида индамади. Кардель Совет Иттифоқи ва халқ демократияси мамлакатлари Югославия блан тузилган турли шартномаларни бекор қилганликлари ҳақида нолиб гапирди, лекин у титочиларнинг шартномалардаги мажбуриятларни, жумладан Совет Иттифоқи олдидаги мажбуриятларини қўпол равишда бузиш йўлига кириб олганликлари ҳақида ҳам ҳечнарса демади. Тито вакилининг бошқа «далиллари» ҳам ана шундай сохта эди.

Лекин етарли ривожланмаган мамлакатларга иқтисодий ёрдам бериш ниқоби остида Югославияга қарз берилиши ҳақида ялиниб гапирабошлаши блан унинг нутқи дарҳол бошқа тус олди. Югославия халқини азоб-уқубатларга дучор қилган, Югославия халқининг ғазаби ошабораётганини сезаётган титочилар тудаси чет мамлакатлардан қарз олиб югослав халқининг қаҳридан ўзини қутқазмоқчи бўлади, халқни яна оғир азоб-кулфатларга ва чет эл монополияларининг эксплоатациясига дучор қилмоқчи бўлади.

Гоминданчи Цзян Тин-фу ўз сўзида Хавфсизлик Советининг Қуриядаги Америка Қўшма Штатлари интервенциясини қувватлаб қонунга хилоф равишда қабул қилган қарорини «Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг муваффақияти» деб э'лон қилди.

Сўнгра Жанубий Африка Иттифоқи вакили Иоос ва Куба вакили Диего Лопес Триго гапирдилар.

25 СЕНТЯБРЬ КУНДУЗГИ ЯЛПИ МАЖЛИС

НЬЮ-ИОРК, 25 сентябрь. (ТАСС). Бош Ассамблеянинг кундузги ялпи мажлисида умумий музокаралар давом эттирилди.

Биринчи бўлиб Боливия вакили Ансе Матьенсо гапирди.

Туркия вакили Сарпер ўз нутқида лаганбардорларча америка таклифларини қувватлади.

Англия ташқи ишлар министри Бевин ўз сўзида Хавфсизлик Советининг Қурия масаласи юзасидан чиқарган ғайри қонуний қарорларини оқлади.

Бевин Қуриядаги америка агрессиясини мақтаб гапирди. Бевин Бош Ассамблеяни Қўшма Штатлар тақдим этган таклифларни дарҳол муҳокама қилишга чақирди.

Бевин ўз нутқида Совет Иттифоқига қарши душманчиликдан иборат кўпол хуружлардан, Совет Иттифоқи ҳамкорлик қилишга интилмайди деб айблашдан ҳам тортинмади, инглиз-америка империалистларининг Германияга нисбатан юргизаётган сиёсатини оқлашга уринди.

Бевин Европанинг иқтисодий аҳволи ҳақида гапириб, Маршалл планини мақтади, америка империализмининг халқларни асоратга солиш қуроли эканлиги ҳамма ҳолис кишига равшан бўлган Маршалл планини «тинчлик ишига ҳисса» деб тасвирлашга уринди. Бевин қуролсизланиш ва атом қуролини тақиқлаш тўғрисидаги совет таклифига қарши чиқди.

Бевиндан кейин Филиппин вакили Ромуло қисқача гапириб, Ачесон таклифларини қувватлади.

Ромулодан кейин Сальвадор вакили Кастро гапириб, Хавфсизлик Советидаги якдиллик принципига қарши ёлғон сийқа гапларни такрорлади.

Қуриядаги воқиалар

ҚУРИЯ ХАЛҚ-ДЕМОКРАТИК РЕСПУБЛИКАСИ ХАЛҚ АРМИЯСИ БОШ ҚЎМОНДОНЛИГИНИНГ АХБОРОТЛАРИ

ПХЕНЬЯН, 25 сентябрь. (ТАСС). Қурия халқ-демократик республикаси Халқ армиясининг Бош қўмондонлиги бугун эрта блан қуйидагиларни билдирди: Кенним районида (Сеул атрофи) Халқ армиясининг қисмлари америка қўшинларига қарши қаттиқ қарши атакаларни давом эттирмоқдалар.

24 сентябрьда америка қўшинлари авиация ва танклар мадади блан Сеулга ёриб ўтмоқчи бўлиб бирнеча марта қаттиқ атака қилдилар. Халқ армиясининг шаҳарни мудофаа қилувчи қисмлари қарши атакалар қилиб, душманнинг ҳужумини тўхтатдилар ва унга катта талафот етказдилар.

24 сентябрьда Сеул районидаги жангларда душманнинг 600 дан ортиқ солдат ва офицери ўлдирилди ва ярадор қилинди ҳамда унинг кўп ҳарбий техникаси яксон қилинди.

Нактонган (Ракуто-Ко) дар'ёси районида Халқ армиясининг қисмлари душманга катта талафот етказмоқдалар ва унинг силжишини тўхтатмоқдалар.

ПХЕНЬЯН, 25 сентябрь. (ТАСС). Қурия халқ-демократик республикаси Халқ армиясининг Бош қўмондонлиги бугун кечқурун қуйидагиларни билдирди: Кенним районида (Сеул атрофи) америка қўшинлари Халқ армиясининг мудофаа линиясини ёриб ўтишга уринмоқдалар.

Халқ армиясининг Кенним районини мудофаа қилаётган қисмлари авиация ва танклар мадади блан душманга қарши шиддатли жанглар олиб бормоқдалар. Халқ армияси қисмларининг қат'ий ҳаракатлари натижасида душман кўп талафот кўрди.

Сеул районида Халқ армияси қисмлари душманнинг атакаларини қаҳрамонларча қайтариб турмоқдалар.

Жанубий қирғоқ районида Халқ армиясининг қисмлари қаттиқ мудофаа жангларини давом эттириб, душманга катта талафот етказмоқдалар.

ЎРТА ОСИЁ РЕСПУБЛИКАЛАРИ ВА ҚОЗОҒИСТОН СПАРТАКИАДАСИ ОЛДИДАН

Ўзбекистон спорт делегацияси 26 сентябрьда Тошкентдан Олмаотага жўнаб кетди. Делегация Ўрта Осиё республикалари ва Қозоғистон спортчиларининг ҳар йили ўтказиладиган спартакиадасида қатнашади. 4 октябрьдан 8 октябрьгача ўтказиладиган спартакиадада енгил атлетика, сузиш, гимнастика, бокс, кураш, штанга, футбол, баскетбол, велосипед пойгаси ва бошқа хил спорт мусобақалари бўлади.

Ўзбекистон ССР терма коллективининг составида республиканинг кучли спортчиларидан хизмат кўрсатган спорт мастерлари Д. Наумов, С. Ляхов, спорт мастерлари Ф. Хасанова, С. Попов, А. Борисов, Р. Большакова, Г. Шэчрай, С. Багдасаров, шунингдек республиканинг рекордчиларидан Ю. Шоломицкий, Ю. Фикке, В. Герасимчук, Н. Шульга ва бошқалар бор. (ЎзТАГ).

БИЛДИРИШЛАР

Шу йил 28 сентябрьда ДОСАВ Республика аэроклубининг биносида (Ленин районн, Октябрь революцияси кўчаси, 14-нчи уй) Ўзбекистон ССР Авиацияга ёрдам берувчи кўнгилли жамият 2-нчи чақириқ Республика Советининг мажлиси бўлади.

Мажлис эрталаб соат 11 да очилади. Мажлисга келган Совет а'золари шу йил 27 сентябрьда аэроклуб биносида рўйхатга олинади.

Ўзбекистон ССР ДОСАВ Республика Комитети.

☆

Шу йил 29 сентябрь кеч соат 7 да Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг конференциялар залида (Абдулла Тўқаев кўчаси, 1-нчи уй) Бош Туркман канали қурилиши муносабати блан илмий-текшириш ишларини кучайтириш масалаларига бағишланган кенгаш чақирилади. Истаган ҳамма ўртоқлар кенгашга таклиф этилади.

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг президиуми

Мас'ул муҳаррир ўринбосари: Б. РАҲМОНОВ.

ТЕАТР ВА КИНОЛАРДА:

НАВОИИ НОМЛИ ТЕАТРДА — 27 сентябрьда Кўр ўғли.

«ИСКРА» (қишки) — 3-нчи залда рангдор фильм Жасур кишилар.

«ЁШ ГВАРДИЯ» — кундуз ва кечқурун Бой келин.

«ХЕВА» — Бокулилар.

«ШАРҚ» — Махфий миссия.

«НАВОИИ» (қишки) — кундуз Золушка.

«ПУШКИН» — Қимматли донлар.

Тошкент шаҳар ижроия комитетининг
ТА'МИНОТ БАЗАСИ
барча ташкилотларга ма'лум қиладики, базада
ҚАМИШ ПЛИТАЛАР, ЧИЙ,
бракка чиқарилган
ЕҒОЧЛАР, КУЗГИ ОЙНАСИ БОР
Ташкилотлар бу молларнинг ҳақини банк орқали тўлайдилар.
Базанинг адреси: Пролетарская кўчаси, 22-нчи уй. Телефон — 35-902.

РЕДАКЦИЯ ВА НАШРИЕТ АДРЕСИ: Тошкент, Алексеев кўчаси, № 8. РЕДАКЦИЯ БЎЛИМЛАРИНИНГ ТЕЛЕФОНЛАРИ: Партия турмуши бўлими — 33468. Пропаганда бўлими — 31048. Маданият бўлими — 32036. Қишлоқ хўжалик бўлими — 34455. Саноат бўлими — 31226. Совет қурилиши бўлими — 31638. Маҳаллий ахборот бўлими — 37604. Мухбирлар бўлими — 31638. Хатлар бўлими — 32347. Э'лонлар бўлими — 37062. Секретариат— 34780 ва 33469. Коммутатор — 36334.

Р 07064. «Қизил Ўзбекистон» ва «Правда Востока» бирлашган нашриётининг босмахонаси. Нашр. № 1172.